

Partners in jeugdsportontwikkeling

**Analyse van vraag en aanbod inzake de landelijke ondersteuning
van lokale projecten 'Jeugd in Beweging' (programmaliijn Lokaal Beleid)**

Amsterdam, 22 december 1998

Marije van Barlingen
Martin van der Gugten
Sharon Polak
Georgia de Poorter

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Achtergrond	4
1.2	Onderzoeksopzet	5
1.3	Leeswijzer	6
2	Aanbod van landelijke steunfuncties	7
2.1	Inleiding	7
2.2	Landelijke Organisatie voor Sport- en Bewegingsstimulering (LOSB)	8
2.3	Landelijke Dienst Beweging, Recreatie en Spel (BRES)	9
2.4	Nederlands Olympisch Comité * Nederlandse Sport Federatie (N*N)	10
2.5	Landelijke Contactraad (LC)	12
2.6	Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn (NIZW)	13
2.7	Instituut voor Leerplan Ontwikkeling (SLO/Educaplan)	15
2.8	Koninklijke Vereniging Lichamelijke Opvoeding (KVLO)	16
2.9	Nationaal Instituut Gezondheidsbevordering en Ziektepreventie (NIGZ)	17
2.10	Interprovinciale Organisatie Sport (IOS)	18
2.11	Stichting Spel en Sport (SSS)	19
2.12	Nederlandse Katholieke Sportfederatie (NKS)	20
2.13	Ontwikkeling Lokaal Preventief Jeugdbeleid (OLPJ)	21
2.14	Samenvatting	22
3	De 5 + 1-gemeenten	25
3.1	Inleiding	25
3.2	Goes	25
3.3	Hellevoetsluis	26
3.4	Amersfoort	27
3.5	Delft	28
3.6	Gouda	29
3.7	Nijmegen	30
3.8	Samenvatting	31
4	Vier grote steden	34
4.1	Inleiding	34
4.2	Amsterdam	34
4.3	Rotterdam	35
4.4	Den Haag	36
4.5	Utrecht	36
4.6	Samenvatting	37
5	Overige gemeenten	38
5.1	Inleiding	38
5.2	Den Helder	38
5.3	Weert	39
5.4	Haaksbergen	40
5.5	Stadskanaal	41
5.6	Zwijndrecht	41
5.7	Schiedam	42
5.8	Oss	43
5.9	Arnhem	44
5.10	Deventer	45
5.11	Alphen aan den Rijn	46
5.12	Samenvatting	47

6	Conclusies en advies	49
6.1	Verantwoording	49
6.2	Conclusies	49
6.3	Advies	51
Bijlage 1	Overzicht van landelijke gesprekspartners	55
Bijlage 2	Overzicht van lokale gesprekspartners	56

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

In 1995 heeft de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport aan de Raad voor het Jeugdbeleid gevraagd om zijn visie op het thema sport, jeugd en sociale cohesie uiteen te zetten. Dit naar aanleiding van signalen uit de maatschappij (o.a. uit het onderwijs, jeugd- en jongerenwerk en de gezondheidszorg) dat steeds minder jongeren sportief actief zijn. Dit is voor sportverenigingen merkbaar aan het afhaken van jongeren in de tienerleeftijd. Daarnaast blijkt dat allochtone jongeren niet representatief in sportorganisaties vertegenwoordigd zijn. De Raad voor het Jeugdbeleid pleit in zijn antwoord aan de staatssecretaris onder andere voor een landelijke, meerjarige campagne 'Jeugd in Beweging', waarbij de verantwoordelijke bestuurders en de sport- en onderwijsorganisaties betrokken worden. Naar aanleiding van deze campagne is de Stichting Jeugd in Beweging opgericht.

De Stichting Jeugd in Beweging streeft ernaar om jongeren (in de leeftijd van 4-18 jaar) blijvend te laten deelnemen aan sport-/bewegingsactiviteiten. Om deze opdracht zo goed mogelijk te vervullen, staan binnen de Stichting Jeugd in Beweging vier programmalijnen centraal, die elk vanuit een andere discipline naar jeugd, sport en bewegen kijken. Deze vier programma's zijn:

- gezondheid;
- lokaal beleid;
- onderwijs;
- sport.

Dit onderzoek heeft betrekking op de programmalijn lokaal beleid. Dit is bij uitstek het programma waarop intersectorale samenwerking, integraal beleid en het gebruik maken van nieuwe inzichten van toepassing zijn. Binnen deze programmalijn staat derhalve het bevorderen van een systematische samenhang tussen lokaal onderwijs-, sport- en jeugdbeleid centraal. Dit wil de Stichting Jeugd in Beweging bereiken door een bijdrage te leveren aan het verbeteren van de randvoorwaarden en condities voor sport en bewegen aan de basis. Belangrijke partners in dit verband zijn scholen, gemeenten en sportverenigingen. Tevens wil de Stichting Jeugd in Beweging jongeren actiever bij sport- en bewegingsactiviteiten betrekken. Het aanbod van sportverenigingen en het bewegingsonderwijs op school sluit vaak niet aan bij de wensen en behoeften van jongeren. Door jongeren meer bij de ontwikkeling en uitvoering te betrekken, kunnen vraag en aanbod beter op elkaar afgestemd worden. Voorts wil de Stichting Jeugd in Beweging de meerwaarde die sport en bewegen kunnen hebben voor de gezondheid en de sociale integratie van de jeugd verder ontwikkelen.

Een aantal gemeenten heeft al projecten of beleid ontwikkeld of wil beleid ontwikkelen waarbij rekening is gehouden met de doelstellingen van de Stichting Jeugd in Beweging. Diverse gemeenten worden hierbij ondersteund door middel van een subsidie voor een bewegingsconsulent, door een partnership en/of een zogenaamd '5 + 1-contract'. De Stichting Jeugd in Beweging wil gemeenten echter niet alleen financieel, maar ook beleidsmatig en/of organisatorisch ondersteunen. Om inzicht te verkrijgen in de ondersteuningsbehoefte van gemeenten is aan Van Dijk, Van Someren en Partners opdracht verleend om hiernaar onderzoek te doen en advies uit te brengen. De Stichting Jeugd in Beweging ziet het als haar taak om de belangrijkste landelijke ondersteuningsorganisaties hierbij te betrekken. Op die manier kunnen de verworven inzichten worden ingezet bij de ontwikke-

ling van nieuwe produkten en diensten gericht op de bevordering en de optimalisering van het beleid ten aanzien van jeugdsport en beweging.

Daarnaast wil de Stichting Jeugd in Beweging ervoor zorgen dat produkten en diensten van de landelijke ondersteuningsorganisaties beter op de behoeften van gemeenten aansluiten. Bij ondersteuning kan het gaan om de volgende produkten of diensten: beleidsadvisering, projectadvisering, projectontwikkeling, projectuivoering, onderzoek, evaluatie en monitoring, cursussen, trainingen, het uitwisselen van ervaring en informatie, en het houden van conferenties en manifestaties.

Uit het door NOC*NSF uitgevoerde onderzoek in het kader van het SPIN-project komt naar voren dat er nogal wat overlap in het aanbod van de steunfuncties zit. Vaak ook sluiten de produkten en diensten niet voldoende aan op de lokale situatie. Om de gemeentelijke vraag en het landelijke aanbod beter op elkaar te laten aansluiten zal het aanbod van de landelijke ondersteuningsorganisaties eerst geïnventariseerd moeten worden. Door inzicht in vraag en aanbod kan de Stichting Jeugd in Beweging vervolgens haar rol als makelaar/schakelaar tussen gemeenten enerzijds en landelijke ondersteuningsorganisaties anderzijds beter vervullen.

1.2 Onderzoeksopzet

In dit rapport worden de resultaten gepresenteerd van een onderzoek naar de mogelijkheden voor lokale projectondersteuning in het kader van Jeugd in Beweging. Om deze mogelijkheden te verkennen is een vraag/aanbod-onderzoek uitgevoerd. Hiertoe zijn interviews afgenomen met vertegenwoordigers van 11 landelijke ondersteuningsorganisaties, waarbij het verkrijgen van inzicht in de produkten en diensten van deze organisaties centraal heeft gestaan. Daarnaast zijn 20 door de Stichting Jeugd in Beweging geselecteerde gemeenten gevraagd aan te geven waaraan zij specifiek behoefte hebben bij het ontwikkelen en uitvoeren van een dergelijk beleid. Dit marktverkenkend onderzoek zal inzicht moeten geven in de volgende vragen:

- 1 Wat is de concrete vraag op lokaal niveau naar projectondersteuning door de landelijke steunfuncties?
- 2 In welke mate en op welke wijze kunnen de landelijke steunfuncties met hun aanbod voorzien in daarop toegespitste adequate ondersteuning?
- 3 Langs welke weg (financieel en organisatorisch) kan ondersteuning worden geboden, overeenkomstig de randvoorwaarden van het landelijke JiB-beleid?

De resultaten van dit marktonderzoek zijn gebaseerd op een desk-analyse van 20 lokale projectplannen en landelijk JiB-beleid, gesprekken met zowel vertegenwoordigers van landelijke steunfuncties als met ambtenaren van gemeenten die projecten op het gebied van jeugd en sport bij de Stichting Jeugd in Beweging hebben aangemeld. Een overzicht van de geïnterviewde personen is als bijlage in dit rapport opgenomen. Voor de interviews met gemeenteamttenaren is gesproken met de betreffende projectcoördinatoren. Dat zijn in bijna alle gevallen beleidsmedewerkers Sport. Gebleken is dat deze ambtenaren soms niet op de hoogte zijn van contacten van andere gemeentelijke afdelingen of lokale instellingen met de landelijke steunfuncties. Over het algemeen is het zo dat binnen de onderzochte gemeenten veel vaker gebruik wordt gemaakt van de expertise van BRES, NOC*NSF en andere landelijke organisaties dan op grond van dit onderzoek geconcludeerd zou kunnen worden. Wanneer gemeld wordt dat gemeenten al of niet samenwerken met landelijke steunfuncties, heeft dat

steeds bijna uitsluitend betrekking op de gemeentelijke afdeling Sport en Recreatie. Waarvan akte.

Een andere beperking die deze vraag/aanbod-analyse zichzelf oplegt, is dat de feitelijke praktijk van sport, spel en bewegingsonderwijs niet is onderzocht. Er is niet ingegaan op de uitvoering van projecten, om de simpele reden dat nagenoeg geen enkel project echt in uitvoering was op het moment van onderzoek. Er is derhalve onderzoek gedaan op beleidsniveau. Dit houdt tevens in dat er geen marktverkenning is gedaan die gericht is op de eindgebruikers van produkten of diensten: de sporters of de potentiële sporters.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 worden de kernactiviteiten van diverse landelijke steunfuncties beschreven, alsmede de produkten op het gebied van jeugd en sport. De daarop volgende hoofdstukken 3, 4 en 5 geven een beeld van het jeugdsportbeleid in twintig gemeenten en van de bij Jeugd in Beweging ingediende projecten. Welke contacten en ervaringen hebben de gemeenten in het verleden gehad met de landelijke steunfuncties? Aan welke vorm van ondersteuning heeft men behoefte bij het ontwikkelen van een jeugdsportbeleid? Sluiten de aangeboden produkten en diensten van de diverse ondersteuningsorganisaties aan op de behoefte? En welke rol kan de Stichting Jeugd in Beweging hierbij spelen? In het afsluitende hoofdstuk 6 worden de resultaten uit de voorgaande hoofdstukken met elkaar geconfronteerd, uitmondend in een aantal adviezen om de samenwerking en de afstemming tussen de landelijke steunfuncties en gemeenten te versterken.

2 Aanbod van landelijke steunfuncties

2.1 Inleiding

Teneinde inzicht te verkrijgen in de mate dat landelijke steunfuncties met hun aanbod (kunnen) voorzien in de lokale behoefte aan ondersteuning is eerst gekeken naar wat de diverse organisaties te bieden hebben. In dit hoofdstuk wordt daartoe het assortiment van de landelijke steunfuncties nader omschreven, met andere woorden: Welke producten en diensten kunnen door deze organisaties geleverd worden? Om deze vraag te kunnen beantwoorden zijn gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van 11 landelijke steunfuncties. Deze steunfuncties zijn vooraf door de stichting Jeugd in Beweging geselecteerd en gevraagd om hun medewerking aan het onderzoek te verlenen. In bijlage 1 is een overzicht van landelijke organisaties en gesprekspartners opgenomen.

Alvorens de steunfuncties nader toe te lichten, wordt voor een juiste plaatsbepaling vooraf enig inzicht geboden in het niveau waarop deze organisaties actief zijn. In het SPIN-project wordt een indeling gehanteerd, waarbij het huidige ondersteuningsaanbod wordt onderverdeeld in een drietal niveaus, te weten: lokaal, regionaal en landelijk.

- *Het lokale niveau*

Het eerste niveau binnen de Nederlandse sportinfrastructuur is het lokale of gemeentelijke niveau. Op lokaal niveau zijn naast de gemeentelijke overheden, de lokale sportraad, de provinciale sportraad en/of een Olympisch steunpunt actief. Daarnaast is er op lokaal niveau ook een aantal landelijke organisaties actief, zoals de levensbeschouwelijke koepels (NCSU, **NKS**, NCS), de **LOSB** en een organisatie als Fit!vak. Deze organisaties adviseren, ondersteunen en begeleiden verenigingen en andere lokale sportaanbieders.

- *Het regionale niveau*

Het tweede niveau binnen de sportinfrastructuur is het regionale niveau: het district, de regio of de provincie. De voornaamste actoren zijn de bondsgesledingen op districts- of regioniveau, provinciale overheden, provinciale sportraden en Olympische Steunpunten. Maar ook de **Landelijke Contactraad**, de **Interprovinciale Organisatie Sport**, het Interprovinciaal Overleg, de levensbeschouwelijke koepels en de **Landelijke Organisatie voor Sport- en Bewegingsstimulering** bieden op dit niveau hun ondersteuningsdiensten aan.

- *Het nationale niveau*

Het derde niveau binnen de sportinfrastructuur is het nationale niveau. Belangrijkste actoren op dit niveau zijn het ministerie van VWS en NOC*NSF als vertegenwoordiger van de landelijke sportorganisaties. Directe gesprekspartners voor zowel overheid als NOC*NSF op dit niveau zijn de bonden (inclusief de levensbeschouwelijke koepels zoals de **NKS**), de **Landelijke Contactraad**, de **Interprovinciale Organisatie Sport** en de **Landelijke Organisatie voor Sport- en Bewegingsstimulering**.

In het kader van het onderhavige onderzoek zijn niet alleen de bovengenoemde (vetgedrukte) sportorganisaties benaderd, maar ook een aantal landelijke steunfuncties op aanpalende beleidsterreinen. Tijdens de interviews heeft de vraag naar de specifieke deskundigheid en het aanbod van producten en diensten op het gebied van jeugd, sport en beweging

centraal gestaan. Tevens werd aandacht geschonken aan de specifieke activiteiten en/of kennis van de organisatie op lokaal gemeentelijk niveau. Bij alle interviews met de landelijke organisaties is Eric Lagendijk als vertegenwoordiger van Stichting Jeugd in Beweging aanwezig geweest. Enerzijds om het beleid van de stichting Jeugd in Beweging naar voren te brengen en anderzijds om het contact met de landelijke steunfuncties te intensiveren.

2.2 Landelijke Organisatie voor Sport- en Bewegingsstimulering (LOSB)

Algemeen

De LOSB is een bundeling van zes organisaties op het gebied van sport- en bewegingsstimulering, te weten: Stichting Spel en Sport, de Landelijke Dienst Beweging Recreatie en Spel, Meer Bewegen voor Ouderen, Hart in Beweging en NOC*NSF. Deze bundeling is het voorlopige resultaat van het eerder ingestelde herstructureringsproject (PHLS) van de landelijke sportorganisatie.

Produkten

De belangrijkste activiteiten van de LOSB omvatten het ontwikkelen, monitoren en evalueren van lokaal (sport)beleid en beleid op het gebied van bewegingsstimulering. Daarnaast is binnen de LOSB veel praktische ervaring, kennis en inzicht gebundeld op het gebied van lokaal beleid met betrekking tot sportieve vernieuwing, sociale vernieuwing, lokaal preventief jeugdbeleid, onderwijsbeleid en integraal buurtbeheer. LOSB verricht in bescheiden mate ook onderzoek op voornoemde terreinen. Een voorbeeld hiervan is het in 1997 uitgevoerde onderzoek naar schoolsport.

Wat betreft sociale integratie heeft LOSB op verzoek van gemeenten een aantal projecten ontwikkeld en ondersteund, die zich op specifieke doelgroepen richten, zoals: allochtonen, vluchtelingen, randgroepjongeren en vrouwen. Getracht wordt deze doelgroepen door middel van sport actief bij buurt of wijk te betrekken. De LOSB werkt bij deze projecten vaak samen met andere organisaties.

Met het NIZW wordt het pilot-project 'Verlengde schooldag in het voortgezet onderwijs' uitgevoerd. Dit project is gericht op het ontwikkelen en evalueren van de module sport en bewegen voor verlengde schooldagprogramma's. Daarmee wordt gestreefd naar sterkere sociale bindingen aan de school en de buitenschoolse leefomgeving; tegelijk wordt gestreefd naar hogere sociale competenties van leerlingen in het voortgezet onderwijs. De beoogde programma's hebben betrekking op vier aandachtsgebieden waaronder sport en beweging. Het project is in 1997 gestart en heeft een looptijd van vier jaar.

Thema's

In diverse produkten van de LOSB staan vooral de thema's sociale vernieuwing en sportieve vernieuwing centraal. Bijvoorbeeld: het project Ome Jan Schildkamp in Rotterdam, het BOTS-project in Tilburg, het BALANS-project in Enschede en het project pleintjesbasketbal. Deze projecten zijn in samenwerking met lokale welzijnsinstellingen of buurthuizen ontwikkeld, waarbij voor de inschakeling van personeel vaak gebruik wordt gemaakt van de diverse Melkert-regelingen.

Momenteel wordt binnen de LOSB en de BRES het thema jeugdparticipatie verder uitgewerkt. De LOSB bouwt hierbij voort op een eerder uitgevoerd pilot-project "Voor Jongeren door Jongeren" in opdracht van het Nationaal Jeugdfonds. Tijdens dit pilot-project worden groepen jongeren begeleid die op eigen initiatief sportactiviteiten voor andere jongeren organiseren en begeleiden. Het project wordt momenteel verder uitgebouwd in samenwerking met diverse partners uit de Nederlandse Jeugd Groep (NJG).

Lokale netwerken

De LOSB is zowel op nationaal, regionaal als lokaal niveau actief. Op lokaal niveau heeft LOSB vooral veel contact met instellingen op het gebied van jeugd- en jongerenwerk en met club- en buurthuizen. LOSB ontwikkelt in samenspraak met deze instanties op maat toegesneden projecten. De LOSB streeft ernaar om in de toekomst naast voornoemde instellingen meer samen te werken met gemeenten.

Toekomstige ontwikkelingen

Per 1 januari 1999 gaat de LOSB op in een nieuw op te richten expertisecentrum voor de breedtesport. Dit expertisecentrum is het gevolg van een herstructureringsoperatie binnen de landelijke steunfuncties. Deze herstructurering is er onder andere op gericht om het aanbod van voornoemde organisaties beter af te stemmen op de markt. Welke gevolgen deze herstructurering voor de organisatie en werkwijze van de LOSB zal hebben, is op dit moment nog niet duidelijk.

2.3 Landelijke Dienst Beweging Recreatie en Spel (BRES)

Algemeen

BRES is van oudsher sterk op jeugd en jongeren gericht. Het is een organisatie die zijn wortels heeft in het jongerenwerk. Doelstelling van deze organisatie is het bevorderen van sportieve recreatie, zowel in kwantitatieve als kwalitatieve zin. Bij BRES staat niet de sport, maar het spel centraal. Deze keuze wordt ingegeven door de idee dat niet de nadruk moet liggen op het competitieve element of de vereniging, maar op het plezier dat aan de (sport)activiteit wordt beleefd.

Voor wat betreft de door VWS gesubsidieerde projecten maakt BRES deel uit van LOSB. Binnen BRES is tevens de sector Landelijk Steunpunt Zelfverdediging (LCZ) met een specifieke taak ondergebracht.

Produkten

De belangrijkste werkzaamheden van BRES bestaan uit het geven van cursussen en trainingen en het ontwikkelen en ondersteunen van activiteiten op het gebied van jeugd en jongeren. Trainingen en cursussen zijn gericht op kader dat onder andere werkzaam is in het jeugd- en jongerenwerk. Zo verzorgt BRES een vijftal praktijkgerichte opleidingstrajecten, te weten:

- Spelleidercursus.
Doel: leidinggeven aan jeugdige deelnemers (4-12 jaar).
- Recreatiesportleider A (RSL-A).
Doel: het (bege)leiden van groepen bij activiteiten in sportieve recreatie en recreatiesport.
- Recreatiesportleider voor ouderen (RSL-O).
Doel: leren om op een verantwoorde manier leiding te geven aan ouderen die in beweging wensen te blijven.
- Recreatiesportleider doelgericht (RSL-D).
Doel: leren organiseren van sportieve activiteiten voor een eigen groep met aandacht voor groep-specifieke benadering.
- Opleiding tot lerares zelfverdediging.
Doel: vrouwen bekwamen in het lesgeven in zelfverdediging en weerbaarheid aan vrouwen en meisjes.

BRES is betrokken als auspicerende instantie bij examens RSL-A en Spelleider op MBO en HBO-opleidingen in de sociaal culturele en agogische sector. BRES/sector LSZ heeft veel expertise en producten op het gebied van zelfverdediging en weerbaarheid voor specifieke groepen, zoals de jeugd in het basisonderwijs.

Naast genoemde opleidingen ontwikkelt BRES producten gericht op sociale integratie. Een voorbeeld van dergelijke producten zijn speciale bewegingscursussen voor (allochtone) meisjes en vrouwen, gehandicapten en allochtonen.

BRES ondersteunt en adviseert gemeenten, landelijke en provinciale organisaties en overheden vanuit haar specifieke deskundigheid en visie op het gebied van sport, spel en beweging. Zij ondersteunt bijvoorbeeld gemeenten bij de opzet en uitvoering van bijvoorbeeld de kindervakantieweek. BRES werkt samen met het NIZW in het pilot-project Verlengde Schooldag voor het Voortgezet Onderwijs voor de module sport en bewegen en op het gebied van de buitenschoolse opvang.

Op het gebied van produktontwikkeling voor jeugdparticipatie werkt BRES samen met de Nederlandse Jeugd Groep (NJG). Verder is zij nauw betrokken bij de ontwikkeling van examens voor de HBO-opleidingen sociale pedagogiek.

Ook boeken, brochures en publicaties behoren tot de producten van BRES,

Thema's

Het werk van BRES wordt sterk gekleurd door de thema's sociale integratie en sociale activering. Sport en recreatie worden door BRES vooral als middel gezien om bijvoorbeeld bepaalde achterstandsgroepen (weer) sociaal actief te maken. Zoals eerder opgemerkt wordt binnen de LOSB momenteel het thema jeugdparticipatie nader uitgewerkt. Medewerkers van BRES zijn hierbij nauw betrokken.

Lokale netwerken

BRES heeft net als de LOSB veel contacten met lokale welzijnsinstellingen en organisaties op het gebied van jeugd en jongeren. BRES streeft ernaar om de contacten met gemeenten in de toekomst verder uit te breiden, onder meer door projecten te ontwikkelen die gericht zijn op een integrale aanpak.

Toekomstige ontwikkelingen

Het Ministerie van VWS is voornemens dat BRES per 1 januari 1999 deel gaat uitmaken van het nieuwe expertisecentrum. Het is nog onduidelijk wat de invloed van deze ontwikkeling op de producten en werkwijze van BRES zal zijn.

2.4 Nederlands Olympisch Comité*Nederlandse Sport Federatie (NOC*NSF)

Algemeen

NOC*NSF is de koepelorganisatie van een groot aantal Nederlandse sportbonden en andere landelijke sportorganisaties. NOC*NSF is zodoende vooral op landelijk niveau actief. De doelstellingen van de sector sportontwikkeling zijn gericht op:

- het ondersteunen van de leden bij beleid en planning;
- het bevorderen van sportdeelname bij de diverse doelgroepen;
- kwaliteitsbevordering van het kader.

Voorzover het gaat om landelijk sportbeleid acht het NOC*NSF het tot haar taak de coördinatie op zich te nemen van de voorbereiding van en besluitvorming over de diverse beleidsthema's binnen de sport. Dit gebeurt uiteraard in samenspraak met betrokken (sport)organisaties. NOC*NSF vormt op

die manier een spreekbuis van de aangesloten sportbonden naar de rijksoverheid (het ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Sport). In de praktijk betekent dit dat NOC*NSF een ontwikkelende functie heeft op planniveau en dat de ondersteunende en uitvoerende functies door andere (sport)organisaties worden uitgevoerd. Voorts wordt opgemerkt dat de Stichting Nationale Sporttotalisator (hierna: SNS) geld uitkeert via NOC*NSF. Sinds dit jaar is er ook een aparte SNS-budgetlijn voor lokale projecten. Sportbonden, de Interprovinciale Organisatie Sport, provinciale sportraden en levensbeschouwelijke koepels kunnen aanvragen indienen ten behoeve van de ondersteuning van de sportaanbieders, die in hun werkveld opereren.

Op het gebied van de jeugdsport verzorgt NOC*NSF de coördinatie van de voorbereiding van, en besluitvorming over diverse beleidsthema's en belangenbehartiging door dienstverlening aan de leden. Ondersteuning en uitvoering vindt plaats vanuit andere instanties, zoals provinciale sportraden. Monitoring en het (laten) verrichten van onderzoek zijn daarbij ondersteunende werkzaamheden die NOC*NSF verzorgt.

Producten

De belangrijkste producten van NOC*NSF bestaan uit projectontwikkeling, onderzoek en monitoractiviteiten, zoals informatie verzamelen en analyseren. Projecten die door NOC*NSF worden uitgevoerd of ondersteund verkeren meestal in de pilotfase.

Momenteel wordt door NOC*NSF het project Sportinfrastructuur (SPIN) uitgevoerd. Dit project beoogt "de kwaliteit van de sportbeoefening in Nederland te versterken door het ontwerpen en implementeren van een transparante, effectieve en efficiënte organisatorische infrastructuur ter ondersteuning van de sportaanbieders op het lokale niveau". Vanuit deze achtergrond is een onderzoek gestart naar de kwaliteit van dienstverlening door sportaanbieders. Doel van het onderzoek is enerzijds te achterhalen hoe de sportconsument de geboden faciliteiten van de verschillende aanbieders beoordeelt op kwaliteit en mogelijkerwijs veranderd wil zien. Anderzijds wil men achterhalen in hoeverre ex-sporters kunnen worden behouden op grond van realistische criteria. Daarnaast ontwikkelt NOC*NSF leidraden voor bijvoorbeeld kadervorming, werkbladen, handleidingen en beleid voor de (aangesloten) sportbonden. Voorts worden programma's gemaakt ten behoeve van de deskundigheidsbevordering van o.a. (jeugd)leden en sportcursussen voor speciale doelgroepen, zoals allochtonen en asielzoekers.

Thema's

In het verleden adviseerde NOC*NSF de sportbonden over het door hen te voeren jeugdbeleid en ontwikkelde men stimuleringsprogramma's voor de jeugd, zoals bijvoorbeeld schoolsportactiviteiten. Tegenwoordig zijn alle jeugdactiviteiten geconcentreerd in het zogenaamde 'PRO-project'. Dit project, dat in samenwerking met de provinciale sportraden (IOS) is opgestart heeft als doel de sportverenigingen te ondersteunen en de sportdeelname te vergroten. De PRO-werkgroep opereerde tot voor kort onder de vlag van de Stichting Jeugd in Beweging. Sinds enige tijd is er pas op de plaats gemaakt en zullen werkzaamheden van PRO binnen de Stichting Jeugd in Beweging worden ondergebracht bij de programmalijn 'sport'. Het PRO ontwikkelde diensten die door de provinciale sportraden worden uitgevoerd, de zogenaamde PRO-producten. Deze PRO-producten zijn in twee soorten ingedeeld: Verenigingsondersteuning in de breedste zin van het woord en ondersteuning gericht op specifieke doelgroepen, o.a. jeugd. Samen met het IOS zijn in dit verband de volgende producten ontwikkeld: een sportparticipatie-onderzoeksmodel, een sportleskist en een jeugdsportboek. Het sportparticipatie-onderzoeksmodel is bedoeld als effectmeetinstrument van lokale jeugdsportstimuleringsprojecten. Het jeugdsportboek is speciaal geschreven voor het jeugdsportkader bij de

sportverenigingen. Verschillende thema's worden hierin vanuit een pedagogisch, inhoudelijk perspectief beschreven. De sportleskist is speciaal samengesteld voor het basisonderwijs. Een leskist bevat korte introductiemethodieken voor het bewegingsonderwijs. Met name in het basisonderwijs bleek hieraan behoefte te bestaan. Tot slot wordt opgemerkt dat in het kader van Nederland in Beweging en in samenwerking met de Stichting Jeugd in Beweging momenteel wordt gewerkt aan een produkt, gericht op ouderparticipatie bij jeugdsportactiviteiten op school en bij de sportvereniging.

Lokale netwerken

Omdat NOC*NSF vooral op nationaal niveau actief is, zijn er weinig directe contacten met gemeenten gelegd. Indirect is er sprake van veel meer contact, onder andere wanneer de belangenbehartigende taak in ogeschouw wordt genomen of indien gekeken wordt naar de lokale georganiseerde sport.

De afgelopen jaren heeft NOC*NSF veel aandacht besteed aan het stimuleren van sportbeoefening door specifieke groepen als jeugd, allochtonen, gehandicapten en senioren. De komende jaren zullen dergelijke projecten in hechte samenwerking met de lokale beleidspartners uit onder meer welzijn, gezondheidszorg en onderwijs uitgevoerd worden.

Toekomstige ontwikkelingen

NOC*NSF zal de komende jaren het al ingezette beleid gericht op kwaliteitsverbetering van de sportaanbiedende organisaties verder voortzetten. Verenigingsondersteuning en accountmanagement zullen vanaf 1998 op bredere schaal dan tot nu toe worden ingezet. Het werken volgens de beleidscyclus door de sportbonden zal voorts verder worden gestimuleerd en geïntensiveerd.

2.5 Landelijke Contactraad (LC)

Algemeen

De Landelijke Contactraad is een koepelorganisatie voor gemeenten op het gebied van sport, recreatie en lichamelijke opvoeding en houdt zich vooral bezig met belangenbehartiging en pleitbezorging. De LC kent een decentrale structuur met vijf regionale districten, die regelmatig bijeen komen. Verder organiseert LC cursussen, werkbezoeken en congressen op de drie bovengenoemde taakvelden. Om deze taken goed te kunnen vervullen heeft de LC twee dochterorganisaties, te weten: de Stichting Activiteiten Landelijke Contactraad en de Stichting Opleidingscentrum Landelijke Contactraad.

Producten

De Stichting Landelijke Contactraad is verantwoordelijk voor de organisatie van seminars, werkconferenties en de vakbeurs Demo-Dagen, alsmede de schriftelijke communicatie in de vorm van het blad Landelijk Contact en het LC-journaal. Een belangrijk produkt dat jaarlijks wordt aangeboden is het LC-congres. Door middel van deze congressen speelt de LC in op landelijke thema's en probeert deze mede vorm te geven. Zo heeft het congres in 1997 geheel in het teken gestaan van Jeugd in Beweging.

De Stichting Opleidingscentrum Landelijke Contactraad biedt diverse leer- gangen op het gebied van management en deskundigheidsbevordering aan. Deze leergangen zijn vooral bedoeld om gemeentelijk personeel te bekwa- men in de exploitatie van sportaccommodaties (bijvoorbeeld zwembaden). Verder financiert de LC onderzoeken op het gebied van het gemeentelijk sportbeleid. Daarnaast heeft de Stichting Jeugd in Beweging samen met LC en de KVLO (zie 2.8) in een zevental plaatsen een meerjarig experiment gestart met bewegingsconsulenten. Hoewel dit een eerste aanzet is om de

kloof tussen onderwijs en sport te beslechten hoopt de LC door de resultaten van dit experiment een bijdrage te leveren aan de vormgeving van een structureel beleid op dit terrein. Naast dit experiment heeft de LC geen specifieke producten op het gebied van jeugd, sport en bewegen. Volgens de directeur van de LC (tevens penningmeester in het JiB-bestuur) is dit de primaire taak van de Stichting Jeugd in Beweging.

Thema's

De LC besteedt in zijn werk aandacht aan actuele thema's op het gebied van sport, bewegen en recreatie. Om op de hoogte te blijven van de ontwikkelingen op voornoemde gebieden onderhoudt de LC contacten met onder andere de ministeries van VROM, VWS en LNV, de ANWB, de VNG, de KVLO en de stichting Recreatie.

Het afgelopen jaar heeft de LC aandacht besteed aan de volgende onderwerpen: de privatisering en de verzelfstandiging van sportaccommodaties, 40.000 banenplan, integraal lokaal sportbeleid, doelgroepenonderzoek, sportondersteuningsinfrastructuur en de VWS-nota "Wat sport beweegt".

Lokale netwerken

Door de indeling in vijf districten beschikt de LC over betrekkelijk korte lijnen naar de aangesloten gemeenten. Daarnaast bestaat er over het algemeen grote belangstelling voor de landelijke bijeenkomsten (LC-congres en werkconferenties). Naast deze algemene lokale contacten in het land, heeft de LC door specifieke onderzoeken en projecten, zoals rond de bewegingsconsulenten, ook nauwere banden met betrokken gemeenten.

Toekomstige ontwikkelingen

In het Strategisch Plan Landelijke Contactraad 1998-2000 kondigt de LC aan dat het in de toekomst de identiteit wil versterken en de service en dienstverlening aan de leden wil uitbreiden. Tevens streeft de LC naar een versterking van de belangenbehartigende rol. Sport blijft het centrale aangrijpingspunt. Doelstelling voor de toekomst is dan ook het verbeteren van de belangenbehartiging en pleitbezorging gebaseerd op een heldere, eenduidige visie op lokaal sportbeleid in relatie tot de werkvelden lichamelijke opvoeding en recreatie, alsmede het optimaliseren van het individuele diensten- en productenpakket.

2.6 Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn (NIZW)

Algemeen

Het NIZW is een bundeling van organisaties die werkzaam zijn op het gebied van zorg en welzijn in ons land. Het instituut richt zich op instellingen en beroepsopleidingen op het terrein van zorg en welzijn zoals kinderopvang, preventieve en curatieve jeugdzorg, maatschappelijk werk, ouderendienstverlening, sociaal-cultureel werk, maatschappelijke opvang, verzorgings- en verpleeghuizen, thuiszorg, hulpverlening aan mensen met een lichamelijke of verstandelijke handicap. Daarmee is het NIZW een organisatie voor werkontwikkeling en geen ondersteuningsorganisatie. Voor dit laatste zorgen provinciale en lokale organisaties, zoals VSW-instellingen en stedelijke steunfuncties.

NIZW verzorgt ook publieksinformatie en onderhoudt een infolijn, waar organisaties op het terrein van zorg en welzijn terecht kunnen. Er zijn enige tijd geleden bovendien enkele expertisecentra opgericht, onder meer voor buitenschoolse opvang en de Verlengde Schooldag/Brede School. Het BSO-informatiepunt is opgezet door VNG en VOG en geeft informatie over uitbreiding en vernieuwing van kinderopvang.

Het NIZW heeft nauwe banden met het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Niet alleen vormt dit ministerie de belangrijkste subsidiënt

van het instituut, het beïnvloedt daarmee ook op welke beleidsterreinen het NIZW actief is.

Produkten

Het stimuleren en ontwikkelen van innovaties op het gebied van zorg en welzijn is de hoofdtaak van het NIZW. Het NIZW ontwikkelt daartoe bijvoorbeeld nieuwe hulpverleningsvormen en methoden waardoor in het veld adequaat kan worden gereageerd op allerlei problemen. Naast methodiek-ontwikkeling organiseert het NIZW congressen en worden de resultaten van onderzoeken en experimenten gepubliceerd.

NIZW verzorgt ook publieksinformatie en onderhoudt een infolijn, waar organisaties op het terrein van zorg en welzijn terecht kunnen. Er zijn enige tijd geleden bovendien enkele expertisecentra opgericht, onder meer voor buitenschoolse opvang en de Verlengde Schooldag/Brede School. Het BSO-informatiepunt is opgezet door VNG en VOG en geeft informatie over uitbreiding en vernieuwing van kinderopvang.

Er is bij het NIZW van oudsher veel aandacht voor jeugd. De laatste jaren staat de ontwikkeling van lokaal (preventief) jeugdbeleid in de belangstelling. Het NIZW voert daartoe in twee gemeenten (Almere en Weert) jeugdparticipatieprojecten uit. Deze projecten hebben als doel de jeugd meer te betrekken bij de gemeentelijke beleidsontwikkeling. Daarnaast experimenteert het NIZW met het project 'Verlengde schooldag in het voortgezet onderwijs'. Dit project is gericht op het ontwikkelen en evalueren van verlengde schooldagprogramma's. Daarmee wordt gestreefd naar sterkere sociale bindingen aan de school en de buitenschoolse leefomgeving: tegelijk wordt gestreefd naar hogere sociale competenties van leerlingen in het voortgezet onderwijs. De beoogde programma's hebben betrekking op vier aandachtsgebieden waaronder sport en beweging. Het project is in 1997 gestart en heeft een looptijd van vier jaar. Voorts voert het NIZW een aantal projecten uit op het gebied van de buitenschoolse opvang. Doel van deze projecten is het ontwikkelen van nieuwe werkmodellen voor buitenschoolse opvang die beter voldoen aan de behoeften van oudere kinderen. Daartoe vindt er een inventarisatie plaats, waarbij de veelbelovende modellen worden gepubliceerd. In het kader van de Verlengde Schooldag voor het Voortgezet Onderwijs werkt NIZW samen met LOSB en BRES. Tot slot heeft het NIZW het informatiepunt 'Buitenschoolse Opvang' opgericht. Dit informatiepunt moet bijdragen aan een doelmatige verspreiding van informatie over buitenschoolse opvang in het algemeen en over nieuwe ontwikkelingen in het bijzonder (bijvoorbeeld de aandacht voor sport en bewegen in de buitenschoolse opvang). Uitvoerende instellingen en gemeenten kunnen gratis een beroep doen op dit informatiepunt.

Thema's

Zorg en welzijn vormen voor het NIZW de belangrijkste beleidsterreinen. Ontwikkelingen op die beleidsterreinen hebben zijn weerslag op de activiteiten van het NIZW. De belangstelling voor integraal jeugdbeleid is alom toegenomen. Sport en bewegen kunnen volgens NIZW middelen zijn om jongeren bij de samenleving (het gezin, de buurt, de school, het verenigingsleven) te betrekken. Hiervoor gebruikt NIZW de termen sociale binding en sociale competentie.

Lokale netwerken

Naast de gemeenten waar experimenten worden uitgevoerd, beschikt het NIZW nauwelijks over lokale contacten op het terrein van sport en bewegen. Omdat het NIZW pas sinds kort aandacht besteed aan jeugd, sport en bewegen heeft het nog geen traditie op dit beleidsterrein. Wellicht dat de installatie van het informatiepunt 'Buitenschoolse opvang' de

contacten tussen NIZW en gemeenten kan intensiveren.

Toekomstige ontwikkelingen

Het NIZW is primair gericht op de beleidsvelden zorg en welzijn. Hoewel het instituut via het jeugdbeleid zijdelings aandacht besteed aan sport en bewegen ligt het niet in de verwachting dat deze aandacht na afronding van voornoemde projecten verder wordt uitgebouwd.

2.7 Instituut voor Leerplan Ontwikkeling (SLO/Educaplan)

Algemeen

SLO is een landelijke instelling die werkzaam is op het gebied van onderwijsontwikkeling. Belangrijkste taak bestaat uit het inhoudelijk vormgeven van vernieuwingen op het gebied van onderwijs in de vorm van producten en diensten voor verschillende doelgroepen binnen het onderwijs. De SLO is als ontwikkelinstituut ook actief op het terrein van bewegingsonderwijs/lichamelijke opvoeding (als synoniem gebruikt). Men ontwikkelt programma's op het gebied van bewegingsonderwijs inclusief sportoriëntatie en -keuze.

SLO wordt grotendeels gesubsidieerd door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. Sinds enkele jaren is uit de SLO een nieuwe commerciële dochterorganisatie voortgekomen: Educaplan. Door de komst van Educaplan is er meer ruimte gekomen voor andere markten dan het reguliere onderwijs, en andere producten en diensten. SLO/Educaplan levert de programmacoördinator voor de programmalijs 'Onderwijs' van de Stichting Jeugd in Beweging, en coördineert alle projecten binnen die lijn.

Producten

SLO is een belangrijke produktontwikkelaar op het terrein van bewegingsonderwijs. Voor de Stichting Jeugd in Beweging heeft SLO de handleiding 'Sportoriëntatie en -keuze' ontwikkeld. In deze handleiding worden aan docenten lichamelijke opvoeding handreikingen gedaan hoe ze binnen de lichamelijke opvoeding het sportkeuzegedrag van leerlingen kunnen sturen. Voorts heeft SLO een brochure uitgegeven over de samenwerkingsmogelijkheden tussen vak- en groepsleerkrachten binnen de basisschool.

Thema's

Belangrijkste doelgroep van SLO/Educaplan zijn de scholen. Dit kunnen zowel leerlingen, docenten als ook schoolleiding zijn. SLO/Educaplan heeft veel vakinhoudelijke kennis op het gebied van de lichamelijke opvoeding. SLO/Educaplan stelt zich ten doel de inhoud van dit vak te verbeteren, bijvoorbeeld door de ontwikkeling van nieuwe leermethodieken of door onderzoek te doen naar de samenhang tussen sport en bewegingsonderwijs. Nieuwe concepten, zoals de introductie van bewegingsconsulenten, worden door SLO/Educaplan gevolgd en ondersteund. Momenteel richt ze haar aandacht vooral op projecten, waarbij de reikwijdte van het reguliere vak lichamelijke opvoeding wordt uitgebreid naar de grens van school en sport.

Lokale netwerken

SLO/Educaplan heeft zich jarenlang vooral gericht op de scholen als doelgroep en beschikt daardoor over weinig gemeentelijke contacten. Ze probeert hierin wel verandering te brengen.

Toekomstige ontwikkelingen

SLO is van oudsher gericht geweest op het ontwikkelen van nieuwe leermethodieken voor het vak bewegingsonderwijs. Langzamerhand

probeert SLO zijn werkterrein te verbreden en wordt getracht over de muren van de lichamelijke opvoeding heen te kijken in de richting van de sport, de gezondheidszorg en het lokaal beleid.

2.8 Koninklijke Vereniging Lichamelijke Opvoeding (KVLO)

Algemeen

De KVLO is een landelijk opererende organisatie op het gebied van lichamelijke opvoeding met een tweeledige doelstelling. Enerzijds is de KVLO een vakbond voor docenten lichamelijke opvoeding en als zodanig betrokken bij het CAO-overleg voor deze beroepsgroep. Anderzijds is de KVLO actief bezig met de inhoudelijke ontwikkeling van het vak lichamelijke opvoeding. Zo financiert de KVLO onderzoek en ontwikkelt men nieuwe methodieken voor het bewegingsonderwijs in het basis- en voortgezet onderwijs. Men onderhoudt daartoe nauwe contacten met universiteiten, hogescholen en met de eerder besproken Stichting Leerplan Ontwikkeling en de Landelijke Contactraad.

Produkten

De KVLO kan als ontwikkelaar en makelaar van nieuwe ideeën voor het vak lichamelijke opvoeding worden beschouwd. Een voorbeeld van een dergelijk idee is het concept van de bewegingsconsulent. Dit concept is mede door de KVLO uitgewerkt. Met het concept wordt momenteel in samenwerking met de Landelijke Contactraad in een aantal gemeenten onder auspiciën van de Stichting Jeugd in Beweging geëxperimenteerd.

Een ander specifiek produkt dat door KVLO is ontwikkeld is het school-sportmodel. Doel van dit produkt is leerlingen van het basisonderwijs op een zodanige manier kennis te laten maken met diverse sporten zodat zij een verantwoorde sportkeuze kunnen maken. Voorts geeft de KVLO vakgerichte voorlichting en verzorgt cursussen voor docenten lichamelijke opvoeding die een nieuw ontwikkelde methodiek willen toepassen.

Thema's

Het vak lichamelijke opvoeding vormt het centrale thema in het werk van de KVLO. De KVLO heeft van oudsher veel kennis op dit vakgebied opgebouwd en blijft experimenteren met het ontwikkelen van nieuwe concepten voor docenten lichamelijke opvoeding.

Lokale netwerken

De KVLO onderhoudt een uitgebreid netwerk van lobbycontacten, zowel op het niveau van de lokale als de landelijke politiek. Omdat de organisatie 29 afdelingen in het land heeft, beschikt men over een goed beeld van wat er speelt in het veld. Maar ook landelijk laat de KVLO van zich horen. Zo heeft men recentelijk bij diverse Tweede Kamerleden met succes gelobbyd voor de terugkeer van de vakleerkracht lichamelijke opvoeding in het basisonderwijs. KVLO onderhoudt voorts nauwe bestuurlijke banden met de Stichting Jeugd in Beweging. Gemeenten die een actief beleid willen voeren op het gebied van jeugd en sport kunnen de KVLO benaderen voor een (veelal kosteloos) advies. Met een aantal gemeenten die experimenteren met een bewegingsconsulent heeft de KVLO al een nauw contact. Andere gemeenten kunnen van de reeds opgedane ervaringen profiteren.

Toekomstige ontwikkelingen

De KVLO blijft in de toekomst nieuwe concepten ontwikkelen voor het vak lichamelijke opvoeding. Zo onderzoekt de KVLO samen met de SLO bijvoorbeeld de mogelijkheid om wachtgelders (ex-docenten lichamelijke opvoeding) een nieuwe plek te geven in of rondom het bewegingsonderwijs, bijvoorbeeld als bewegingsconsulent.

2.9 Nederlands Instituut Gezondheidsbevordering en Ziektepreventie (NIGZ)

Algemeen

Het NIGZ is het expertisecentrum in Nederland op het gebied van gedragsgerichte gezondheidsbevordering. Kerntaak van het NIGZ vormt het systematisch ontwerpen en implementeren van veranderingsprocessen ter bevordering van gezond gedrag.

Het NIGZ doet daartoe onderzoek en ontwikkelt methodieken, strategieën en handreikingen ten aanzien van leef- en behandelwijzen en het gebruik van zorg. Daarnaast ondersteunt het professionals en vrijwilligers door deskundigheidsbevordering, advisering, informatievoorziening en pleitbezorging. Het NIGZ beheert de grootste databank op het gebied van gedragsgerichte gezondheidsbevordering in Nederland.

Produkten

Het NIGZ ontwikkelt voornamelijk standaardprodukten voor diverse doelgroepen, waaronder jeugd in de categorie van 0-18 jaar. Daarbij wordt vooral veel aandacht besteed aan de ontwikkeling van een schoolgezondheidsbeleid. Tegelijkertijd is er binnen het NIGZ een toenemende aandacht voor sport als instrument ter bevordering van een gezonde levensstijl. NOC*NSF en de Stichting Jeugd in Beweging hebben het NIGZ opdracht gegeven twee projecten te ontwikkelen, die hieraan aandacht besteden, te weten: het project 'De klas beweegt' en 'Actieve ouders, actieve kinderen'. NIGZ begeleidt de implementatie van het project 'De klas beweegt'. Het materiaal voor 'De klas beweegt' is ontwikkeld door fysiotherapeuten en heeft als doel kinderen in de klas te laten bewegen. Het project 'Actieve ouders, actieve kinderen' zal door het NIGZ in samenwerking met NOC*NSF en de Stichting Jeugd in Beweging worden uitgevoerd. Dit project verkeert nog in de pioniersfase. Doel van dit project is het betrekken van ouders bij het sport- en bewegingsonderwijs op de basisschool, in het bijzonder binnen de bovenbouw. Resultaat van een dergelijke aanpak moet zijn dat ouders hun kinderen stimuleren om te blijven bewegen, ook na de basisschoollleeftijd.

Naast deze projecten op het gebied van jeugd en sport is een aantal NIGZ-medewerkers gedetacheerd bij (sport)organisaties, zoals bij de Nederlandse Hartstichting (in het kader van de Junior Hartdag) en bij Fit en Fun (actieprogramma van de Stichting Jeugd in Beweging in samenwerking met NOC*NSF, gericht op scholieren in de leeftijd van 13 tot 15 jaar). Voorts ontwikkelt het NIGZ voor de Nederlandse Katholieke Sportfederatie (zie 2.2.11) een module gezondheidsvoorlichting ten behoeve van de door deze organisatie opgezette sportzomerkampen.

Thema's

Het centrale thema in het werk van de NIGZ is en blijft de gedragsgerichte gezondheidsbevordering. Produkten worden vanuit deze invalshoek ontwikkeld en geproduceerd. Voor NIGZ zijn sport en bewegen een middel om een gezonde levensstijl te bevorderen.

Lokale netwerken

Het NIGZ beschikt nauwelijks over een lokaal netwerk met betrekking tot jeugd, sport en bewegen. Hoewel door een vertegenwoordiger van het NIGZ wordt aangegeven dat er in het verleden wel contacten zijn geweest met de gemeente Rotterdam op dit terrein, heeft dit niet tot structurele samenwerking geleid. De NIGZ heeft wel veel contacten met gemeentelijke gezondheidsdiensten.

Toekomstige ontwikkelingen

In de toekomst blijven de activiteiten van het NIGZ gericht op de gedragsgerichte gezondheidsbevordering. Een vertegenwoordiger van het NIGZ merkt op dat aandacht zal worden geschonken aan het ontwikkelen van een schoolgezondheidsbeleid. Het spreekt voor zich dat daarin ruime aandacht zal worden besteed aan de kwaliteit van het bewegingsonderwijs op de basisschool.

2.10 Interprovinciale Organisatie Sport (IOS)

Algemeen

De IOS is de koepelorganisatie van de 12 provinciale sportraden in ons land. In iedere provincie is een dergelijke sportraad actief. De IOS vormt voor de twaalf sportraden een landelijk aanspreekpunt, veelal ten behoeve van de afstemming met andere landelijke overlegpartners en ontwikkelaars, zoals NOC*NSF en Stichting Jeugd in Beweging. Tenslotte behartigt de IOS de belangen van de provinciale sportraden en treedt in die hoedanigheid ook als spreekbuis op.

Producten

De IOS ontwikkelt producten ter ondersteuning van sportverenigingen, lokale sportraden en gemeenten. De activiteiten van de IOS zijn breder en omvangrijker dan van de individuele sportraden. Zo verricht IOS onderzoek, verstrekt men adviezen en informatie en begeleidt men diverse projecten (waaronder het Pro-project met NOC*NSF en Stichting Jeugd in Beweging). Voorts heeft men vakoverleg met medewerkers van provinciale sportraden en ontwikkelt men methodieken voor kadervorming bij sportverenigingen. Op het gebied van jeugd en sport heeft de IOS in samenwerking met NOC*NSF en Stichting Spel en Sport een aantal specifieke producten ontwikkeld, zoals een diskette schoolsport, een leskist en de school-sportmap. Door middel van de diskette schoolsport kunnen jongeren kennismaken met de diverse takken van sport. Zo is er bijvoorbeeld de Olympische diskette: een diskette specifiek gericht op de Olympische Spelen.

De leskist bevat handreikingen voor de lessen lichamelijke opvoeding, bijvoorbeeld lesmateriaal dat specifiek gericht is op sport voor meisjes. De school-sportmap tot slot bevat handreikingen hoe het beleid van sportverenigingen, bewegingsonderwijs en gemeentelijk sportbeleid beter op elkaar kan worden afgestemd. Voornoemde producten worden bij de Stichting Jeugd in Beweging ondergebracht in het programma "Sport".

Thema's

De IOS stelt ieder jaar specifieke beleidsthema's vast. Dit jaar zijn de thema's seksuele intimidatie in de sport en ondersteuning van het door sportverenigingen gevoerde doelgroepenbeleid voor gehandicapten, allochtonen en jeugd. Naast het doelgroepenbeleid besteedt de IOS in toenemende mate aandacht aan de ontwikkeling van een integraal sportbeleid. Bij een integrale benadering is het belangrijk om over de grenzen van de sport heen te kijken. De IOS verwacht dan ook in de toekomst een nauwere samenwerking met scholen, gemeenten, welzijnsinstellingen en sportverenigingen.

Lokale netwerken

Naast contacten met sportverenigingen, heeft de IOS regelmatig overleg met ambtenaren sport en recreatie van diverse gemeenten. Men verwacht dat door de toenemende aandacht voor integraal beleid deze contacten nog verder zullen worden uitgebreid en geïntensiveerd.

Toekomstige ontwikkelingen

In de toekomst zal het doelgroepenbeleid en het integrale beleid verder worden voortgezet en uitgebouwd. Tevens zal de IOS blijven participeren in het PRO-programma. Voorts volgt de IOS de ontwikkeling van de nieuwe algemene maatregel van bestuur 'Sport en Milieu' op de voet. De IOS probeert inzicht te verkrijgen in wat de gevolgen voor sportverenigingen zullen zijn wanneer deze nieuwe milieuregelgeving in werking treedt.

2.11 Stichting Spel en Sport (SSS)

Algemeen

Stichting Spel en Sport is een landelijk instituut op het gebied van sport en spel. De stichting is al zo'n 50 jaar actief in ons land. Door deze jarenlange ervaring beschikt de stichting over een grote materiedeskundigheid ten aanzien van sport.

Produkten

Stichting Spel en Sport werkt vraaggericht, dat wil zeggen: de stichting creëert niet (meer) zelf een aanbod, maar speelt in op vragen van klanten. Naast gemeenten zijn dit vooral sportverenigingen. Als gevolg van de groeiende aandacht voor jeugd en sport bij deze organisaties, is de vraag naar produkten op dit terrein toegenomen. Daarbij vragen vooral gemeenten om een koppeling te leggen met het jeugdbeleid. De Stichting Spel en Sport heeft daarop ingespeeld door een aantal specifieke produkten te ontwikkelen, zoals pleintjesbasketbal en straatvoetbal. Bij dit produkt staat de instrumentele waarde van sport voorop. Sport wordt gezien als middel om jongeren (met name in achterstandswijken) weer bij de maatschappij te betrekken. De Stichting Spel en Sport heeft in het kader van de werkgroep PRO (dus in samenwerking met de Stichting Jeugd in Beweging, NOC*NSF en IOS) een aantal produkten ontwikkeld specifiek gericht op sport op school, zoals de schoolsportmap en schoolvoetbal.

Thema's

Lange tijd heeft de stichting jeugd als doelgroep gehad. De keuze hiervoor werd ingegeven door de voornaamste subsidiënt van de stichting, namelijk het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Tegenwoordig hanteert de stichting een diversiteitsbeleid, dat wil zeggen: men richt zich op verschillende doelgroepen, zoals allochtonen, ouderen en gehandicapten.

Lokale netwerken

In de loop der jaren is de Stichting Spel en Sport jaren als organisatie steeds verder afgeslankt. De afstand tot het "veld" is hierdoor groter geworden, waardoor men meer moeite heeft om aan te sluiten bij lokale vragen. Tot slot wordt opgemerkt dat tot de belangrijkste klantenkring van de stichting gemeenten, lokale welzijnsinstellingen en sportverenigingen gerekend kunnen worden.

Toekomstige ontwikkelingen

Per 1 januari 1999 gaat de Stichting Spel en Sport deel uitmaken van het nieuwe expertisecentrum. Het is op dit moment nog niet duidelijk welke gevolgen deze clustering van landelijke sportstimuleringsorganisaties met zich mee zullen brengen.

2.12 Nederlandse Katholieke Sportfederatie (NKS)

Algemeen

De NKS is een van oorsprong katholieke koepelorganisatie, die nog dateert uit de tijd van de verzuiling. Van oudsher zijn dan ook veel katholieke sportverenigingen bij deze organisatie aangesloten. De NKS is als koepelorganisatie aangesloten bij NOC*NSF. Tussen NOC*NSF en NKS bestaan van oudsher afspraken over samenwerking en taakafbakening. De basis hiervoor vormt een convenant dat tussen de drie levensbeschouwelijke koepels en NOC*NSF is gesloten.

Kernactiviteit van de NKS vormt de dienstverlening aan de leden. Dat gebeurt op basis van wat de leden vragen, maar uiteraard ook vanuit wat de NKS beoogt te bewerkstelligen in de sportwereld. Om de dienstverlening zo optimaal mogelijk te laten zijn, is er de afgelopen jaren veel energie gestoken in het heroverwegen van procedures en het evalueren van produkten en diensten, maar ook het screenen en intern opleiden van kaderleden, die voor de NKS de dienstverlening bij de verenigingen realiseren. Door de gehanteerde organisatiestructuur staat de NKS dicht bij haar leden. Overigens verleent de NKS ook diensten aan sportbonden en gemeenten.

Produkten

De NKS is actief op vier werkvelden:

NKS SportAdvies

Kernactiviteit van NKS SportAdvies is ontwikkeling en realisatie van nieuw sportbeleid of delen daarvan voor de markt 'gemeenten'. Hieronder valt zowel visie- als strategie-ontwikkeling als ook de ontwikkeling en uitvoering van integraal sportbeleid. Bij een dergelijk beleid staat het 'sportinclusief' denken centraal, dat wil zeggen: wat kunnen andere sectoren voor de sport betekenen en andersom. NKS heeft het concept integraal sportbeleid in de gemeenten Nijmegen, Made, Rotterdam Hilligersberg-Schiebroek, Rotterdam Overschie, Rotterdam-Noord, Kerkrade en Helmond toegepast.

Een andere kernactiviteit van NKS SportAdvies is het project 'Sportieve School'. Doelstelling van dit project is de jeugd kennis laten maken met sport zodat zij een meer verantwoorde keuze kunnen maken voor een sport. In de gemeenten Oudenbosch, Roosendaal en Vught is met dit project geëxperimenteerd.

NKS Sportclubs

Kernactiviteit van NKS Sportclubs vormt de ondersteuning van de verenigingen. De NKS richt zich hierbij met name op de continuïteit van de sportvereniging, bijvoorbeeld door middel van het organiseren van kadercursussen, trainingen en jeugdsportkampen.

NKS Boymansfonds

Het NKS Boymansfonds ondersteunt wetenschappelijk onderzoek en debat op het gebied van jeugd, sport en bewegen door middel van een geldbedrag voor de beste scriptie en dissertatie over sport.

NKS Actief

NKS Actief vormt sinds 1997 een nieuwe werkeenheid binnen de NKS. Deze werkeenheid organiseert sportieve vakanties op commerciële basis. Tot nu toe vinden deze kampen in het zuidelijk deel van Nederland plaats, met name Noord-Brabant, Limburg, Zuid-Holland en Gelderland.

Thema's

De NKS stelt voor ieder jaar een bepaald thema vast, waaraan speciale aandacht zal worden besteed. In 1997 was het thema communicatie. Voor 1998 is het thema 'waarden' tot jaarthema verheven. Tevens werd in

Noord-Brabant gestart met een programma onder de naam 'De waardevolle club', waarin de voetbalverenigingen worden aangespoord tot en ondersteund bij het nemen van initiatieven aangaande waarden. Verder is een instrument in ontwikkeling waarmee binnen de voetbalvereniging kan worden geïnventariseerd hoe het staat met bepaalde waarden, om vervolgens daaraan te gaan werken.

Lokale netwerken

Naast de vele lokale contacten door ondersteuning van haar leden, heeft de NKS door haar werkeenheden NKS Sportadvies veel contacten met gemeenten verspreid over het gehele land. De NKS hoopt deze contacten door middel van voornoemde werkeenheden in de toekomst verder uit te breiden.

Toekomstige ontwikkelingen

De NKS blijft in de toekomst streven naar een optimale dienstverlening voor haar leden. Voorts zal de NKS de komende tijd een instrument ontwikkelen op het gebied van normen en waarden in de sport.

2.13 Ontwikkeling Lokaal Preventief Jeugdbeleid (OLPJ)

In 1996 is door het ministerie van VWS de projectgroep Ontwikkeling Lokaal Preventief Jeugdbeleid ingesteld. De projectgroep stelt zich ten doel gemeenten te ondersteunen bij de vormgeving van preventief jeugdbeleid. Eén van de speerpunten die bij het realiseren van die doelstelling centraal staat is het betrekken van jongeren. Jeugdparticipatie is belangrijk; enerzijds om de sterke kanten van jongeren zoals creativiteit en enthousiasme te benutten, anderzijds om beter rekening te kunnen houden met wensen en behoeften van jongeren.

Inmiddels is in een aantal pilot-gemeenten geëxperimenteerd met het concept jeugdparticipatie. Deze experimenten hebben een schat aan informatie opgeleverd hoe jeugdparticipatie in de praktijk vormgegeven kan worden. Voorts zijn door een aantal organisaties, zoals de stichting Alexander, het Instituut voor Publiek en Politiek (IPP) en DSP, cursussen en trainingen op het gebied van jeugdparticipatie ontwikkeld. Het gaat daarbij zowel om cursussen voor jongeren als voor volwassenen. De cursussen voor volwassenen zijn er onder andere op gericht bestuurders te leren omgaan met valkuilen en dilemma's van jeugdparticipatie, hoe te communiceren met jongeren en hoe jeugdbeleid te implementeren in de organisatie. De cursussen voor jongeren zijn erop gericht jongeren te trainen in bestuursvaardigheden. De cursussen en praktijkervaringen kunnen ook voor de sportaanbieders interessant zijn, mede gelet op het feit dat menige sportvereniging geconfronteerd wordt met afname van het aantal jeugdleden. Uit onder andere het SPIN-onderzoek komt naar voren dat een belangrijke reden voor een teruggang in het aantal jeugdleden is gelegen in het feit dat het aanbod van sportverenigingen niet (meer) aansluit bij de huidige wensen van de jeugd. Door jongeren meer invloed te geven op het beleid van de sportclub kunnen vraag en aanbod beter op elkaar worden afgestemd, waardoor de continuïteit van de vereniging gewaarborgd blijft.

Daarnaast kan de opbrengst van het OLPJ-traject worden aangewend voor een versterking van integraal sportbeleid op lokaal niveau. Gemeentelijke afdelingen sport en recreatie kunnen methodieken 'jeugdparticipatie' bijvoorbeeld gebruiken om de jeugd te betrekken bij sportontwikkelingen en sportbeleid in de gemeente.

2.14 Samenvatting

Algemeen

In dit hoofdstuk zijn elf landelijke steunfuncties nader beschreven. Doel van deze beschrijving was inzicht te verkrijgen in welke mate en op welke wijze de landelijke steunfuncties met hun aanbod kunnen voorzien in de lokale behoefte aan ondersteuning. Uit het onderzoek komt naar voren dat de landelijke steunfuncties actief zijn op zowel nationaal, regionaal en lokaal niveau en dat ze van oudsher vanuit een bepaalde invalshoek producten en diensten leveren voor hun eigen achterban. In schema 2.1 wordt per organisatie aangegeven wat als kerntaak wordt beschouwd en op welke achterban de organisatie zich richt.

Schema 2.1 Kerntaak en achterban van de diverse organisaties

Organisatie	Kerntaak	Werkveld
LOSB	Sport- en bewegingsstimulering	Welzijn/Jeugd- en jongerenwerk/ gemeenten
BRES	Sport-, spel- en bewegingsstimulering	Welzijn/Jeugd- en jongerenwerk
NOC*NSF	Mede-ontwikkelen nationaal sport- beleid/ ondersteuning sportbonden	Sportbonden
LC	Belangenbehartiging/pleitbezorging rond sport, recreatie en l.o.	Gemeenten
NIZW	Stimuleren van innovaties o.g.v. zorg en welzijn	Instellingen op gebied van zorg en welzijn
SLO	Ontwikkelen van nieuwe producten voor het bewegingsonderwijs	Scholen
KVLO	Vakbond voor docenten l.o. en inhoudelijke ontwikkeling vak l.o.	Docenten lichamelijke opvoeding
NIGZ	Ontwerpen en implementeren van veranderingsprocessen ter bevordering van gezond gedrag	Instellingen op gebied van gezondheid en ziektepreventie
IOS	Ondersteunen van sportvereni- gingen en sportraden	Provinciale sportraden
SSS	Ontwikkelen van producten o.g.v. sport	Gemeenten, welzijnsinstellingen
NKS	Ondersteuning sportverenigingen	Sportverenigingen

Producten

Omdat de Stichting Jeugd in Beweging een systematische samenhang tussen lokaal onderwijs-, sport- en jeugdbeleid wil bevorderen, zijn de diverse steunfuncties expliciet gevraagd welke producten en diensten zij kunnen leveren op het gebied van integraal beleid. Voorts wil de Stichting Jeugd in Beweging jongeren actiever bij sport- en bewegingsactiviteiten betrekken. Dit kan door jongeren meer invloed te laten uitoefenen op het beleid van de sportverenigingen of door jongeren actief in te schakelen als groepsleider bij de uitvoering van sport- en bewegingsactiviteiten. Aan de diverse ondersteuningsorganisaties is gevraagd welke producten en diensten zij kunnen leveren op het gebied van jongerenparticipatie. Tot slot is gevraagd welke producten en diensten geleverd kunnen worden op het gebied van sociale integratie. Een en ander is uitgewerkt in schema 2.2.

Schema 2.2 Produktoverzicht van landelijke steunfuncties

Organisatie	Produkten Integraal beleid	Produkten Sociale integratie	Produkten Jeugdparticipatie
LOSB	<ul style="list-style-type: none"> • Pilotproject Verlengde Schooldag 	<ul style="list-style-type: none"> • Ome Jan Schildkamp • BOTS-project • Balans-project • Pleintjesbasketball • Sportprojecten voor allochtonen, vluchtelingen, randgroepjongeren en vrouwen 	<ul style="list-style-type: none"> • Vervolgproject (op 'Voor jongeren door jongeren')
BRES	<ul style="list-style-type: none"> • Pilotproject Verlengde Schooldag • Multiprojecten • Sportbuurtwerk 	<ul style="list-style-type: none"> • Bewegingscursussen en kadercursussen voor (allochtone) meisjes en vrouwen, gehandicapten, asielzoekers en vluchtelingen, randgroepjongeren en allochtonen 	<ul style="list-style-type: none"> • Praktijkgerichte opleidingstrajecten (RSLA/RSLD-opleiding) • Project 'Voor jongeren, door jongeren' • Opleidingstrajecten voor jeugdig kader vanaf 17 jaar
NOC*NSF	--	Ontwikkelen van: themabijeenkomsten, stappenplannen, gemeentelijke projectontwikkeling, verenigingsondersteuning en ondersteunend materiaal gericht op: intercultureel organiseren, nieuwe leden en nieuw kader (Provinciale sportraden voeren dit uit)	<ul style="list-style-type: none"> • Jeugdsportboek • Sportparticipatie-onderzoeksmodel • Sportleskist
LC	<ul style="list-style-type: none"> • Onderzoek naar integraal lokaal sportbeleid 	<ul style="list-style-type: none"> • Onderzoek naar sociale integratie in de sport 	<ul style="list-style-type: none"> • Congres over Jeugd in Beweging
NIZW	<ul style="list-style-type: none"> • Pilotproject Verlengde Schooldag • Vensterscholen • Informatiepunt buitenschoolse opvang 	--	<ul style="list-style-type: none"> • Betrokken bij ontwikkeling van een lokaal preventief jeugdbeleid
SLO	<ul style="list-style-type: none"> • Concept bewegingsconsulent 	--	--
KVLO	<ul style="list-style-type: none"> • Concept bewegingsconsulent • Vensterscholen 	--	--
NIGZ	<ul style="list-style-type: none"> • De klas beweegt 	--	--
IOS	<ul style="list-style-type: none"> • Schoolsportmap 	--	<ul style="list-style-type: none"> • Jeugdsportboek • Sportparticipatie-onderzoeksmodel • Sportleskist
SSS	<ul style="list-style-type: none"> • Schoolsportmap 	<ul style="list-style-type: none"> • Pleintjesbasketbal • Sport en asielzoekers • Grenzenloos voetbal 	--
NKS	<ul style="list-style-type: none"> • Sportieve school 	<ul style="list-style-type: none"> • Voetbalkampen/ Vakantiekampen 	Jeugdkader Sportkampen

Uit schema 2.2 blijkt dat veel steunfuncties zich op dezelfde markt richten en (apart of gezamenlijk) dezelfde of vergelijkbare produkten aanbieden. Zo zijn IOS, SSS en NOC*NSF in PRO/JiB-verband bezig een schoolsportmap te ontwikkelen en leveren SSS, BRES en LOSB produkten gericht op sociale integratie van bepaalde groepen. Kortom: er is sprake van een grote overlap in het aanbod. Hierbij zij opgemerkt dat sinds de oprichting van LOSB er afstemming tussen verschillende aanbieders bestaat, bijvoorbeeld door SSS en BRES.

De meeste steunfuncties worden gesubsidieerd door het ministerie van VWS, NOC*NSF of SNS. Uit dit onderzoek en uit het SPIN-onderzoek komt naar voren dat deze manier van financieren ertoe heeft geleid dat de landelijke ondersteuningsorganisaties vooral werken vanuit een top-down benadering. Het gevolg hiervan is dat sommige produkten en diensten niet of onvoldoende worden afgenomen, omdat er geen vraag naar is of omdat er niet/nauwelijks is stilgestaan bij de wijze van implementatie. Andere produkten worden niet ontwikkeld of aangeboden, terwijl er juist wel behoefte aan is. Dit hangt samen met het feit dat de ondersteunende organisaties niet over voldoende marktgegevens beschikken om een werkelijk vraaggericht ondersteuningsaanbod te ontwikkelen. Bovendien werken ondersteunende organisaties vaak meer vanuit een gegroeide traditie met een bijbehorende visie hoe de sport eruit hoort te zien. Dit uitgangspunt gaat moeilijk samen met een werkelijk open, vraaggerichte benadering.

De meeste ondersteuningsorganisaties zijn de laatste jaren geconfronteerd met een vermindering van subsidie. Hierdoor is sprake van concurrentie om subsidie tussen de verschillende organisaties. Omdat een aantal organisaties beter in staat is meer marktgericht te werken dan andere, is niet iedere organisatie echter in dezelfde mate afhankelijk van subsidie. Voorts is er sprake van een financieringshiërarchie tussen de verschillende organisaties. Zo adviseert NOC*NSF bijvoorbeeld over de verdeling van SNS-subsidies en beïnvloedt op die manier de marktpositie. Andere organisaties ontvangen subsidies van andere ministeries (SLO en KVLO ontvangen subsidie van OCW) of worden voor een deel financieel ondersteund door gemeenten (LC).

3 De 5 + 1-gemeenten

3.1 Inleiding

Nadat in het vorige hoofdstuk de diensten en producten van de landelijke steunfuncties zijn geïnventariseerd, wordt het tijd om de behoefte aan lokale projectondersteuning nader in beeld te brengen. Daartoe zijn door de Stichting Jeugd in Beweging 20 gemeenten, die destijds bij de Stichting Jeugd in Beweging een projectaanvraag hebben ingediend, schriftelijk benaderd om medewerking te verlenen aan dit onderzoek. De gemeenten met een zogenoemd 5 + 1-contract zijn Goes, Hellevoetsluis, Amersfoort, Delft, Gouda en Nijmegen. Deze gemeenten zijn geselecteerd uit veertig projectaanvragen op basis van een tiental subsidiecriteria. Gemeenten moesten aan tenminste 5 criteria voldoen. Daarnaast was er de mogelijkheid één criterium zelf toe te voegen in de subsidie-aanvraag; vandaar 5 + 1. In dit hoofdstuk worden de projecten van de 5 + 1-gemeenten kort toegelicht, waarbij aandacht wordt besteed aan het achterliggende beleid, de doelstelling en de doelgroep. Specifiek is aandacht besteed aan de speerpunten 'sociale integratie' en 'jeugdparticipatie'. Verder wordt de bekendheid van de landelijke steunfuncties gepeild en de verwachte behoefte aan concrete ondersteuning bij de projectuitvoering.

3.2 Goes

Algemeen

In Goes wordt nauw samengewerkt tussen de gemeente en de Goese sportverenigingen, die zijn verenigd in de Goese sportraad. Deze raad is nauw betrokken bij het Goese sportbeleid en geeft gevraagd en ongevraagd advies hierover. Via de sportraad bereikte de gemeente berichten over een terugloop in het jeugdledenbestand bij de diverse verenigingen. Daarnaast kreeg de gemeente van de in Goes gevestigde CIOS te horen dat het bewegingsonderwijs op de basisschool kwalitatief onder de maat was. Dit vormde voor de gemeente reden om een beleid op te zetten dat de jeugd in Goes op een verantwoorde manier in beweging moet krijgen en houden door een toegankelijk en samenhangend aanbod aan sport- en kennismakingsactiviteiten op te zetten, met een brugfunctie naar de vakleerkrachten bewegingsonderwijs op de basisscholen. Het project richt zich met name op groep 7 en 8 van de basisschool en de eerste klassen (brugklassen) van het voortgezet onderwijs, omdat juist deze leeftijdsgroep veel sportuitval kent. Met subsidie van de stichting JiB is in Goes een bewegingscoördinator aangesteld, die (ondersteund door sportconsulenten van het CIOS) de doelstelling handen en voeten moet geven. Daarbij wordt ook gebruik gemaakt van bestaande contacten op het gebied van het sportbuurtwerk.

Jeugdparticipatie

De gemeente Goes streeft ernaar om jongeren meer bij de ontwikkeling en uitvoering van het jeugdsportbeleid te betrekken. Daarom wordt gebruik gemaakt van de contacten die het club- en buurthuiswerk met jongeren in de achterstandswijk Goes-Noord heeft opgebouwd.

Sociale integratie

In Goes-Noord wordt door het club- en buurthuiswerk sport al ingezet als middel om de sociale integratie van minderheden te bevorderen. Door uitvoering van het onderhavige project krijgen de bestaande activiteiten op dit gebied een extra impuls.

Contacten met steunfuncties

Voor de ontwikkeling van voornoemd beleid heeft de gemeente Goes tot nu toe geen gebruik gemaakt van het aanbod van de landelijke steunorganisaties. Niet dat deze niet bekend zijn bij de gemeente: de desbetreffende ambtenaar heeft in haar vorige werkkring (Zeeuwse sportraad) veelvuldig contact met de steunfuncties gehad. Volgens haar beschikt de gemeente echter zelf over de nodige deskundigheid door de aanwezigheid van een sportraad en de plaatselijke CIOS, waardoor het betrekken van externe organisaties niet nodig wordt geacht.

Gewenste ondersteuning

In de toekomst verwacht zij wel behoefte te hebben aan ondersteuning.

- De gemeente Goes wil graag weten wat de ervaringen zijn van andere gemeenten die bezig zijn met de ontwikkeling van beleid op het gebied van de buitenschoolse sportopvang.
- De gemeente Goes wil informatie en ervaringen uitwisselen met andere gemeenten die een bewegingsconsulent in dienst hebben. Op die manier hoopt Goes van andere gemeenten te kunnen leren.
- De gemeente Goes wil meer ondersteuning van de Stichting Jeugd in Beweging. Deze ondersteuning zou kunnen bestaan uit publiciteit, bijvoorbeeld door voor alle gemeenten die een bewegingscoördinator in dienst hebben een zelfde informatiemateriaal (folders, posters, gebruik van logo's, lay-out voor nieuwsbrieven en dergelijke) uit te brengen. Daarnaast denkt Goes bij het organiseren van bijeenkomsten ondersteuning nodig te hebben bij het uitnodigen van eventuele sprekers.

3.3 Hellevoetsluis

Algemeen

In 1995 is men in deze gemeente begonnen het sportbeleid in breder perspectief te plaatsen door middel van het project 'Sportieve vernieuwing'. Hellevoetsluis is daarbij geïnspireerd door buurgemeente Rotterdam, waar men al eerder gestart is om het sportbeleid in te bedden in het sociale vernieuwingsbeleid.

Doelstelling van het project Sportieve vernieuwing is de sportdeelname van de Hellevoetse burgers te bevorderen, met name de deelname aan verenigingssport. Door toestroom van nieuwe leden hoopt men het draagvlak en de continuïteit van sportverenigingen op langere termijn te vergroten. Om het beleid in de praktijk daadwerkelijk vorm te geven heeft men in 1996 een sportconsulent aangesteld. Deze is ondergebracht bij de gemeentelijke welzijnsstichting, waardoor de relatie met het wijk- en buurtbeheer makkelijk kon worden gelegd.

De sportconsulent heeft in zijn eerste werkzaamheden het accent gelegd op sport en onderwijs. Concreet werd gestart met een pilot-project op vier basisscholen waar de groepen 7 en 8 kennis konden maken met het aanbod van diverse sportverenigingen in Hellevoetsluis. In 1997 is een extra accent gelegd op jongeren en sport in de woonwijk. Voorts heeft de sportconsulent veel energie gestoken in het creëren van gemeentelijke netwerken.

Met de financiële steun van de Stichting Jeugd in Beweging wordt het in gang gezette beleid verder uitgebouwd, zodat het in 2000 regulier beleid kan worden.

Jeugdparticipatie

Gelet op de jonge leeftijd van de sportconsulent is het niet moeilijk om de jeugd te enthousiasmeren. Vanuit deze positieve ervaring wil de gemeente de jeugdparticipatie in de toekomst bevorderen, dat wil zeggen: men wil de jeugd stimuleren actief te worden in het bestuur van sportverenigingen.

Sociale integratie

Volgens de ambtenaar van de gemeente Hellevoetsluis is sociale integratie niet als expliciete doelstelling van het project opgenomen. Omdat de sportconsulent is ondergebracht bij de lokale welzijnsstichting, zijn er wel contacten met het sociaal-cultureel werk. Wellicht dat deze contacten in de toekomst ertoe leiden dat het aspect sociale integratie verder wordt uitgewerkt.

Contacten met steunfuncties

Net als de gemeente Goes heeft Hellevoetsluis voor de ontwikkeling van het sportbeleid geen contact gehad met de landelijke steunfuncties, hoewel men de organisaties en het ondersteuningsaanbod wel kent. Als voorbeeld van producten worden de publicaties van de Stichting Spel en Sport en BRES genoemd. Volgens de ambtenaar sportzaken leveren deze vaak bruikbare ideeën voor de praktijk op. Voorts heeft de ambtenaar sportzaken regelmatig contact met de Landelijke Contactraad door middel van het regio-overleg.

Gewenste ondersteuning

De ambtenaar sportzaken vindt de dienstverlening van de ondersteuningsorganisaties over het algemeen tegenvallen: het sluit niet goed aan bij de Hellevoetse situatie. Bovendien heeft men zelf ook de benodigde kennis in huis. Toch is er wel behoefte aan ondersteuning:

- De gemeente Hellevoetsluis wil de effecten van het nieuwe sportbeleid meten en heeft derhalve behoefte aan een geschikt meetinstrument.
- De gemeente Hellevoetsluis wil meer ondersteuning van de Stichting Jeugd in Beweging zelf. Daarbij wordt -net als door de gemeente Goes- gewezen op informatiemateriaal (flyers, ballonnen en t-shirts).

Bovendien vindt de ambtenaar sportzaken van de gemeente Hellevoetsluis dat de Stichting Jeugd in Beweging meer zou moeten samenwerken de diverse Academies Lichamelijke Opvoeding en het CIOS. Door studenten te informeren over doelstelling en activiteiten van de Stichting Jeugd in Beweging kan de boodschap van de stichting verder worden uitgedragen.

3.4 Amersfoort

Algemeen

De gemeente Amersfoort kent al tien jaar een actief schoolsportbeleid. Doelstelling van dit beleid is leerlingen te stimuleren deel te nemen aan een gevarieerd aanbod van schoolsportactiviteiten, zodat zij op korte of langere termijn aan regelmatige sportbeoefening gaan doen. De laatste jaren is vastgesteld dat de deelname aan activiteiten terugloopt. Deze afname is vooral te zien bij leerlingen van het voortgezet onderwijs, maar valt ook bij leerlingen uit het basisonderwijs waar te nemen. Dit beeld wordt bovendien bevestigd door een recent onderzoek van GGD-Eemland. Uit dit onderzoek komt naar voren dat vooral leerlingen uit het voorbereidend beroeps-onderwijs in vergelijking met leeftijdgenoten weinig aan sport doen. Reden voor de gemeente Amersfoort om het schoolsportbeleid opnieuw onder de loep te nemen. Geconstateerd werd onder andere dat de betrokken sportdocenten onvoldoende in staat zijn leerlingen blijvend enthousiast te maken voor sportbeoefening. Docenten hebben vaak onvoldoende mogelijkheden om bijvoorbeeld buitenschoolse activiteiten volledig te begeleiden of te ontwikkelen, terwijl de school en de docent wel een heel belangrijke stimulerende rol hebben. De komst van een bewegingsconsulent -gefinancierd door de Stichting Jeugd in Beweging- moet hierin verandering brengen. Hij/zij moet ervoor gaan zorgen dat sport op school weer gaat leven en een belangrijk onderdeel gaat vormen van het programma binnen en buiten schooltijd. Scholen die met behulp van de bewegingsconsulent

hierin slagen, kunnen op die manier het door de gemeente ingestelde keurmerk 'sportieve school' verdienen.

Jeugdparticipatie

De gemeente Amersfoort wil jongeren in de toekomst inzetten als trainer of begeleider bij projecten. Alvorens hiertoe over te gaan zal de jeugd een scholingscursus worden aangeboden.

Sociale integratie

In samenwerking met het jeugd- en buurtwerk wil men het aspect sociale integratie verder uitwerken. Omdat de verantwoordelijk ambtenaar nog maar net in functie is, staat alles echter nog in de kinderschoenen.

Contacten met steunfuncties

Voor de ontwikkeling van voornoemd project heeft de gemeente Amersfoort geen gebruik gemaakt van de landelijke steunfuncties. De ambtenaren van de gemeente kennen de landelijke steunfuncties en de produkten van deze organisaties overigens wel, maar men maakt over het algemeen geen gebruik van deze dienstverlening. Een uitzondering hierop vormt BRES: in het verleden heeft deze organisatie voor de gemeente een onderzoek uitgevoerd, waarover men redelijk tevreden was.

Gewenste ondersteuning

De gemeente Amersfoort geeft aan de volgende vormen van ondersteuning nodig te hebben.

- Net als de gemeente Hellevoetsluis is Amersfoort op zoek naar een instrument om het gevoerde beleid te evalueren.
- Men heeft behoefte aan een scholingscursus voor jongeren. Om deze jongeren te kunnen inzetten als trainer of begeleider bij projecten, is enige scholing vooraf noodzakelijk.

Hoewel de gemeente Amersfoort blij is met de steun van de Stichting Jeugd in Beweging plaatst men kanttekeningen bij de interne organisatie van de stichting. De gemeente Amersfoort typeert de organisatie als "bureaucratisch" of zoals de betrokken ambtenaar het beschrijft "er moet heel wat papier heen en weer worden geschoven voor het geld voor een project binnen is". Tot slot wordt opgemerkt dat de organisatie van de stichting een lange aanlooptijd heeft gehad. Er moest blijkbaar eerst flink worden nagedacht over de structurele vormgeving van de stichting.

3.5 Delft

Algemeen

Het project van de gemeente Delft is ontwikkeld als reactie op de resultaten van landelijke onderzoeken waaruit de slechte lichamelijke conditie van de jeugd naar voren kwam. Het project is gericht op twee speerpunten: enerzijds gaat het om naschoolse activiteiten in het kader van de brede school en anderzijds om een alternatieve invulling van de verplichte gymlessen op school. Doelstelling is om jongeren te laten kennismaken met verschillende vormen van sport, ze enthousiast te maken voor sport en ze te laten zien hoe belangrijk sport is, zowel geestelijk als lichamelijk. Het project richt zich daarbij zowel op de jeugd van de basisschool als op leerlingen van het voortgezet onderwijs (6-18 jaar). Het project wordt uitgevoerd in samenwerking met de Delftse sportverenigingen, scholen, de GGD en het buurt- en wijkwerk. Voor begeleiding en ondersteuning van deze organisaties wordt met geld van de Stichting Jeugd in Beweging een bewegingsconsulent aangetrokken. Deze zal voor opzet en coördinatie van het project zorgdragen.

Jeugdparticipatie

Bij het project worden leerlingen actief betrokken in de vorm van leerlingenteams. Deze teams inventariseren de behoeften van leerlingen op het gebied van sport. Overigens denkt de gemeente Delft erover om jeugdparticipatie te structureren door middel van het instellen van een jeugdsportraad. Volgens de gemeente moeten voorts sportverenigingen ondersteund worden bij het vormgeven van een jeugdparticipatiebeleid. Sportverenigingen moeten leren om creatiever te zijn en jongeren meer te betrekken. Daarbij zou 'hapklaar' materiaal, zoals bijvoorbeeld lespakketten, goed van pas komen.

Sociale integratie

Sociale integratie is in zoverre een thema dat geprobeerd wordt om met het project juist kinderen met een motorische achterstand extra aandacht te geven. Deze kinderen wordt expliciet gevraagd welke activiteiten ze willen ondernemen.

Contacten met steunfuncties

Voor genoemd project is door de gemeente Delft zonder hulp van de ondersteuningsorganisaties ontwikkeld. De gemeente heeft geen behoefte aan ondersteuning. Overigens zijn -met uitzondering van NIZW, NIGZ en IOS- alle ondersteuningsorganisaties bekend bij de gemeente Delft. De gemeente neemt soms produkten af bij de steunfuncties. Zo gebruikt men de onderzoeksrapporten van NOC*NSF, SLO en LC en worden produkten van Stichting Sport en Spel en BRES afgenomen. Deze laatste produkten zijn vaak van meer praktische aard. Vooral over de dienstverlening van BRES is men tevreden. Deze stichting heeft voor de gemeente cursussen en kadervormingsprojecten verzorgd. De gemeente Delft heeft overigens al jarenlang contact met BRES.

Gewenste ondersteuning

De gemeente Delft werkt bij de uitvoering van het project samen met het onderwijs, de GGD, TNO-Preventie en Gezondheid, het buurt- en wijkwerk en sportverenigingen. Tot slot wordt opgemerkt dat er veel onduidelijkheid bestaat omtrent de rol van de Stichting Jeugd in Beweging. De gemeente Delft vindt dat de stichting zich meer moet bezighouden met het creëren van politiek draagvlak, zodat er meer regulier budget komt voor jeugdbeleid.

3.6 Gouda

Algemeen

Deze gemeente heeft een meerjarenbeleidsplan lokaal integraal jeugdbeleid vastgesteld, waarin sport een belangrijke component vormt. In het kader van voornoemd beleid is een extra aanbod van gerichte vrijetijdsactiviteiten en vrijetijdsoriëntatieprojecten gecreëerd. Voor leerlingen van het basisonderwijs betekent dit dat er naschoolse activiteiten worden geïnitieerd. Voor jongeren vanaf 12 jaar worden zowel naschoolse als buitenschoolse sport- en bewegingsactiviteiten voorgesteld. Overigens is voornoemd beleid zonder hulp van de ondersteuningsorganisaties opgezet.

De doelstellingen van het beleid zijn velerlei: men wil dat jongeren een verantwoorde keuze uit het bestaande sportaanbod kunnen maken, men wil ze motiveren om te gaan of te blijven sporten en men probeert een actieve en gezonde levensstijl onder jeugdigen te bevorderen. Voorts probeert men sport als zinvolle vrijetijdsbesteding bij (vooral) de Marokkaanse jeugd stimuleren. In twee achterstandswijken vertoont een groep (allochtone) jongeren delinquent gedrag. De gemeente wil deze jongeren een alternatief bieden in de vorm van sport.

Om voornoemde doelstellingen te realiseren werkt de gemeente nauw samen met scholen, sportverenigingen, de Stichting Welzijn Gouda en Marokkaanse instellingen. Om het beleid in de praktijk vorm te geven en de samenwerking tussen de betrokken partijen op elkaar af te stemmen heeft de gemeente Gouda met financiële steun van Stichting Jeugd in Beweging een bewegingscoördinator aangesteld.

Jeugdparticipatie

De gemeente wil jeugdparticipatie stimuleren. Daartoe is er een aantal gesprekken geweest tussen jongeren en de wethouder over de vraag waar- aan jongeren behoefte hebben. Bij de wat oudere jeugd moet de participatie nog vorm krijgen, maar er is al wel een begin gemaakt.

Sociale integratie

Het project richt zich met name ook op Marokkaanse hangjongeren in achterstandswijken. Deze hangjongeren worden door de wijkconsulent benaderd over welke sporten ze willen gaan beoefenen. Daarbij maakt men gebruik van kennis afkomstig uit het Rotterdamse TOS-project, dat wil zeggen: Thuis Op Straat.

Contacten met steunfuncties

De gemeente Gouda is goed op de hoogte van het aanbod van de ondersteuningsorganisaties. Er wordt samengewerkt met de Stichting Spel en Sport, met name bij de voorbereiding van projecten. Men beoordeelt deze samenwerking als "tot nu toe erg goed". Voorts maakt men gebruik van de dienstverlening van NOC*NSF, vooral op het gebied van begeleiding en advisering. Over de geboden ondersteuning is men over het algemeen tevreden.

Gewenste ondersteuning

Omdat met de uitvoering van het project nog maar net is gestart, is op dit moment nog niet duidelijk of de gemeente Gouda bij de uitvoering van het beleid van de diensten van de ondersteuningsorganisaties gebruik gaat maken.

3.7 Nijmegen

Algemeen

Het project in Nijmegen is tot stand gekomen in samenwerking met leerkrachten van VBO-scholen. Uit gesprekken tussen de leerkrachten en de gemeente kwam naar voren dat VBO-scholen nooit deelnamen aan school-sporttoernooien. Omdat op VBO-scholen relatief veel allochtone kinderen zitten uit sociaal-zwakkere milieus die sowieso al weinig met sport in aanraking komen werd dit als zeer onwenselijk beschouwd. Als reactie hierop is een project ontwikkeld specifiek gericht op VBO-scholen met als doelgroep de leerlingen van 12-15 jaar.

Jeugdparticipatie

Om de leerlingen kennis te laten maken met sport is door de scholen en de Nijmeegse sportverenigingen een kennismakingsaanbod gecreëerd. Dit aanbod is in samenspraak met de leerlingen vastgesteld. Daartoe vonden op school en bij de sportverenigingen discussies plaats. In het onderhavige project vormt jeugdparticipatie dus een belangrijke onderdeel. Door het aanbod in samenwerking met de jongeren vast te stellen, hoopt de gemeente een duurzame interesse voor sport te wekken. Daarnaast vormt het project een eerste aanzet om sportverenigingen te stimuleren een jeugdplan te ontwikkelen.

Sociale integratie

Omdat het project gericht is op VBO-scholen en relatief veel allochtone jongeren dit type school bezoeken, bevordert het project ook de sociale integratie van deze categorie jongeren.

Contacten met steunfuncties

De meeste steunfuncties zijn bij de gemeente Nijmegen onbekend. De gemeente werkt wel veel samen met de NKS. Over de dienstverlening van deze organisatie is Nijmegen uiterst tevreden. De NKS voert voor de gemeente onderzoek uit onder de diverse sportverenigingen. De kwaliteit van dit onderzoek is volgens Nijmegen erg hoog. Verder is het aanbod van NOC*NSF, BRES en SSS bij de gemeente Nijmegen wel bekend, maar wordt er weinig tot geen gebruik van gemaakt. In het verleden heeft BRES diverse cursussen voor de gemeente uitgevoerd, maar hierover is men niet erg tevreden: Er werd onvoldoende ingespeeld op de lokale situatie. Volgens de ambtenaar van de gemeente Nijmegen moeten de ondersteuningsorganisaties meer aandacht besteden aan integraal beleid. Voorts zouden de organisaties meer vraaggericht en meer lokaal gericht moeten werken. Koepelorganisaties lopen nu nog te vaak achter de ontwikkelingen aan, zoals bijvoorbeeld met streetsport. Deze organisatie moet actiever de ontwikkelingen volgen, zodat men hieraan een concrete bijdrage kan leveren.

Gewenste ondersteuning

De gemeente Nijmegen heeft vooral behoefte aan informatie.

- De ambtenaar van de gemeente Nijmegen merkt op dat vooral bij de ontwikkeling van het project behoefte aan informatie is geweest. Het gaat dan om informatie van gemeenten die ook bezig zijn een dergelijk project op te zetten of het al ontwikkeld hebben. Door uitwisseling van informatie wordt voorkomen dat iedere gemeente opnieuw het wiel uitvindt. Daartoe zou de Stichting Jeugd in Beweging een databank op moeten zetten, waarin dergelijke projecten zijn ondergebracht. In deze databank moet ook het aanbod van de steunfuncties worden ondergebracht. Volgens de gemeente Nijmegen is er bij gemeenten nu namelijk veel onduidelijkheid over het aanbod van de steunfuncties. Voorts zou in de databank informatie moeten worden opgenomen omtrent subsidies.
- Omdat de gemeente Nijmegen momenteel een integraal jeugdbeleid ontwikkelt, waarbij sport een belangrijk onderdeel vormt, is er behoefte aan informatie over het stimuleren van jeugdparticipatie bij sportverenigingen.

3.8 Samenvatting

De 5 + 1-contractgemeenten zijn over het algemeen goed op de hoogte van de aanwezigheid en de verschillende produkten van de ondersteuningsorganisaties. De algemene bekendheid van de steunfuncties kan derhalve als goed worden geassocieerd. Opvallend is dat bijna alle gemeenten van de produkten van de Stichting Spel en Sport en Bres gebruik maken.

Schema 3.1 Overzicht van de 5 + 1-gemeenten

Gemeente	Projectdoelstelling	Jeugd-participatie	Sociale integratie	Gewenste ondersteuning
Goes	Jeugd in Goes op verantwoorde wijze in beweging te krijgen en te houden door een toegankelijk en samenhangend aanbod aan sport- en kennismakingsactiviteiten op te zetten.	ja	ja	<ul style="list-style-type: none"> • Informatie over buitenschools sportopvangbeleid • Informatie en ervaring uitwisselen m.b.t. bewegingsconsulent • Publicitaire ondersteuning van JiB
Hellevoetsluis	Sportdeelname van de jeugd te verhogen, met name deelname aan verenigingssport	ja	nee	<ul style="list-style-type: none"> • Behoefte aan instrument waarmee effecten van beleid kunnen worden vastgesteld • Publicitaire ondersteuning van JiB
Amersfoort	Sportdeelname van leerlingen te verhogen	ja	ja	<ul style="list-style-type: none"> • Behoefte aan instrument waarmee effecten van beleid kunnen worden vastgesteld • Behoefte aan een scholingscursus voor jongeren
Delft	Jongeren laten kennismaken verschillende vormen van sport	ja	ja	--
Gouda	Meerdere, o.a. <ul style="list-style-type: none"> • sportoriëntatiekeuze • jongeren enthousiasmeren voor sport 	ja	ja	Nog niet duidelijk of er behoefte is aan ondersteuning
Nijmegen	Jongeren op VBO-scholen stimuleren om te aan sporten	ja	ja	<ul style="list-style-type: none"> • Behoefte aan informatie over gelijksoortige projecten • Behoefte aan informatie hoe sportverenigingen gestimuleerd kunnen worden aan jeugdparticipatie te doen

Geen enkele 5 + 1-contractgemeente heeft voor de vormgeving van de JiB-projecten gebruik gemaakt van diensten van de steunfuncties. Gemeenten vinden dat ze zelf over voldoende kennis beschikken, vooral ten aanzien van de lokale situatie. Op dat gebied mogen zij ook geacht worden de expert te zijn. Ze maken nu eenmaal deel uit van de lokale infrastructuur. In de gemeente Goes kan bovendien worden geprofiteerd van de kennis en mankracht van de in die plaats gevestigde CIOS. Naast voldoende kennis, wijzen echter alle gemeenten erop dat ze onvoldoende financiële middelen tot hun beschikking hebben om externe deskundigheid in te huren.

Ook voor de uitvoering van het beleid verwacht men weinig beroep op de steunfuncties te zullen doen, hoewel ambtenaren van de gemeenten Hellevoetsluis en Amersfoort aangeven op zoek te zijn naar een goed meetinstrument om de effecten van het beleid vast te stellen. Hellevoetsluis, Amersfoort en Goes merken op meer ondersteuning te wensen van de Stichting Jeugd in Beweging. Deze ondersteuning zou moeten bestaan uit het ter beschikking stellen van promotiemateriaal (t-shirts, ballonnen, uitgifte van een nieuwsbrief), platform voor uitwisseling van ervaringen (op zowel beleidsmatig als uitvoerend niveau) tussen gemeenten die werken met een bewegingsconsulent, ondersteuning bij de vormgeving van het beleid (gemeente Amersfoort) en algemene vraagbaak.

Wat betreft ondersteuning op het gebied van jeugdparticipatie en sociale integratie wordt opgemerkt dat uit de interviews naar voren komt dat er vanuit het beleid wel belangstelling voor bestaat, maar dat gemeenten onvoldoende kennis en ervaring paraat hebben om daar concreet en gericht invulling aan te geven.

De Stichting Jeugd in Beweging zou hiertoe samen met de steunfuncties een voorzet kunnen geven. Daarnaast zou bij de implementatie van de lokale projecten begeleiding gegeven kunnen worden door deskundigen op dit terrein.

4 De vier grote steden

4.1 Inleiding

Met de vier grote steden in ons land is de Stichting Jeugd in Beweging een partnership aangegaan. De samenwerking tussen de gemeenten is vooral gericht op het uitwisselen van informatie en ervaringen, zodat men van elkaar kan leren. In het onderstaande wordt het beleid van voornoemde gemeenten nader uiteengezet. Daarbij zal uiteraard worden stilgestaan bij de vraag in hoeverre gebruik is gemaakt van het aanbod van de landelijke steunfuncties.

4.2 Amsterdam

Algemeen

De gemeente Amsterdam is al sinds de jaren vijftig actief op het gebied van sportstimulering, onder andere in de vorm van woensdagmiddagrecreatie. In de jaren tachtig constateert men echter een teruglopende sportdeelname. Reden om het tot dan toe gevoerde beleid eens aan een nader onderzoek te onderwerpen. Het huidige sportstimuleringsbeleid in Amsterdam is geconcentreerd rond projecten. Het project Topscore is ontwikkeld naar aanleiding van een werkbezoek aan Manchester in 1996. Doelstelling van dit project is te komen tot een gestructureerd sportaanbod op plaatsen waar de jeugd rondhangt, dat wil zeggen op scholen en in buurten. Het project richt zich op jongeren in de leeftijd van 14-18 jaar, omdat bij deze groep de recreatieve sportuitval het grootst is. Voor de hoogste groepen in het basisonderwijs is er het project Jeugdsport in Beweging, gericht op een brede kennismaking met sport. Alle projecten worden in nauwe samenwerking met scholen, sportverenigingen en buurtwerk opgezet en uitgevoerd.

Jeugdparticipatie

Het project Topscore wordt in samenspraak met jongeren ontwikkeld. Op plaatsen waar jongeren rondhangen, wordt contact met ze gezocht en wordt in overleg besloten welke sportactiviteiten worden aangeboden.

Sociale integratie

Sport wordt algemeen gezien als middel tot sociale integratie, dat wil zeggen sport is een middel om alle bevolkingsgroepen te laten deelnemen aan maatschappelijke processen. De afdeling Sport en Recreatie probeert bij alle projecten zoveel mogelijk aandacht aan het aspect sociale integratie te besteden.

Contacten met steunfuncties

De ambtenaar van de gemeente Amsterdam kent de landelijke ondersteuningsorganisaties over het algemeen wel, maar maakt weinig gebruik van de geboden diensten en produkten. Volgens hem "leveren ze nauwelijks een toegevoegde waarde", met uitzondering van KVLO. Deze organisatie zou volgens hem kunnen helpen met het integreren van het project Topscore in het schoolbeleidsplan. Hij kan zich wel voorstellen dat ze nuttig kunnen zijn bij het maken van een vertaalslag van grote gemeenten, die vaak voorop lopen met initiatieven, naar andere (kleinere) gemeenten.

Gewenste ondersteuning

De gemeente Amsterdam heeft geen behoefte aan ondersteuning van de landelijke steunfuncties. De uitvoering van het sportstimuleringsbeleid is

overigens voor een belangrijk deel gedecentraliseerd naar de zestien stadsdelen. Op stedelijk niveau is er een sportservicebureau, waarbij onder andere een jeugdsportconsulent werkzaam is. Verder is het volgens de gemeente Amsterdam voor de grote steden in Nederland veel nuttiger te kijken naar steden in het buitenland. Daarnaast is men van mening dat het ondersteuningsveld erg ondoorzichtig is, waardoor onduidelijk is bij welke organisaties men moet aankloppen voor hulp.

4.3 Rotterdam

Algemeen

In Rotterdam wordt sinds het begin van de jaren negentig een integraal jeugdbeleid gevoerd, waarin de thema's opgroeien, buitenruimte en jeugdparticipatie centraal staan. Sportstimulering gericht op de jeugd vormt een onderdeel van dit beleid. Binnen de sportstimulering wordt niet met doelgroepen, maar met beleidssporen gewerkt. Deze beleidssporen zijn: educatie, buurtontwikkeling, ruimtelijke ontwikkeling en ondersteuning van de georganiseerde sport en recreatie. Door de Stichting Jeugd in Beweging is een consulent aangeboden ter ondersteuning van dit beleid. De gemeente Rotterdam heeft echter de voorkeur gegeven aan geld boven menskracht. De Stichting Jeugd in Beweging ondersteunt het beleid van Rotterdam dus nu financieel.

Jeugdparticipatie

In Rotterdam maakt het sportstimuleringsbeleid onderdeel uit van het integraal jeugdbeleid. In het kader hiervan is onderzoek gedaan naar de manier waarop jongeren het beste bij het sportbeleid betrokken kunnen worden. Uit dit onderzoek is naar voren gekomen dat werken aan de hand van een thema het meest succesvol is. Een en ander wordt op dit moment verder uitgewerkt. In Rotterdam is ook een jongerenraad actief. Volgens de ambtenaar van de gemeente Rotterdam zijn de jongeren in deze raad niet representatief voor de Rotterdamse jeugd. De gemeente Rotterdam probeert ook om jeugdparticipatie bij sportverenigingen te stimuleren. Volgens de gemeente hebben sportverenigingen daarbij vooral behoefte aan cursusmateriaal.

Sociale integratie

De verenigingscultuur bij sportverenigingen vormt vaak een drempel voor allochtonen. Omdat het project onder andere gericht is op sporten op straat wordt getracht allochtone jongeren via buitensport meer bij de wijk te betrekken.

Contacten met steunfuncties

De gemeente Rotterdam is goed op de hoogte van de in ons land actieve ondersteuningsorganisaties. In het verleden heeft Rotterdam samengewerkt met Bres. Terwijl door de Stichting Sport en Spel in het verleden een adviseur geleverd is voor de commissie 'Grenzeloos voetbal'. Men merkt op dat deze adviseur veel kennis van zaken had. Voorts heeft de gemeente af en toe contact met LOSB, NIGZ (via de GGD) en IOS.

De gemeente Rotterdam maakt het meeste gebruik van de diensten van de NKS. Een ambtenaar merkt op dat de NKS goed op de hoogte is van de gang van zaken bij sportverenigingen. De NKS neemt voor de gemeente diverse interviews af bij de Rotterdamse sportverenigingen om zo een duidelijker beeld van de behoefte van deze clubs te krijgen. Vooral de vraaggerichte benadering van de NKS wordt als uitermate positief beoordeeld. Over de dienstverlening van NOC*NSF is men minder tevreden, want volgens een ambtenaar "worden lokaal ontwikkelde ideeën door deze organisatie ingelijfd en ingepikt". Bovendien voert NOC*NSF vaak groot-

scheepse campagne voor projecten, zonder een follow-up aan te bieden. Tot slot wordt opgemerkt dat de gemeente Rotterdam veel gebruik maakt van de Rotterdamse stichting Ruim baan, vooral als het gaat om trainingen.

Gewenste ondersteuning

De gemeente Rotterdam heeft geen behoefte aan extra ondersteuning. Tot slot wordt opgemerkt dat hoewel de financiële steun van de Stichting Jeugd in Beweging wordt toegejuicht, Rotterdam liever had gezien dat het ministerie van VWS een budget voor jeugdsportstimulering had gecreëerd, waaruit iedere gemeente een vast bedrag per jaar krijgt in plaats van de oprichting van een intermediair, zoals de Stichting Jeugd in Beweging.

4.4 Den Haag

Algemeen

In deze gemeente wordt al jaren een integraal sportbeleid gevoerd, dat vanuit de wijken wordt aangestuurd. Het doel van het sportbeleid is niet alleen het bevorderen van een actieve leefstijl bij de jeugd. Sport heeft in dit beleid ook een instrumentele waarde: sport als middel om jongeren in achterstandswijken weer sociaal actief te laten worden. Het beleid wordt aangestuurd vanuit het sport- en buurtwerk en Den Haag heeft door de financiële steun van Stichting Jeugd in Beweging weer meer impulsen gekregen. Veel beleid kon niet worden uitgevoerd, vanwege een gebrek aan financiële middelen. De gemeente Den Haag werkt samen met de Richard Krajicek Foundation. Deze foundation, opgericht door Richard Krajicek, wil de sportbeoefening door jongeren in achterstandswijken bevorderen. Dit doel wil men bereiken door de aanleg van nieuwe speelvelden in de wijken te stimuleren. Daarnaast ontwikkelt deze organisatie in samenwerking met de gemeente diverse initiatieven zoals "Wimbledon op Straat" en "Het Haags WK straatvoetbal".

Jeugdparticipatie

Vooraf in de achterstandswijken wordt geprobeerd jongeren niet alleen te interesseren voor sport, maar wordt ook geprobeerd ze een actieve rol toe te delen in de vorm van trainer of begeleider van sportactiviteiten.

Sociale integratie

Het project richt zich met name op allochtone jongeren in achterstandswijken. Door middel van sport wordt gepoogd deze jongeren meer bij de maatschappij te betrekken.

Contacten met steunfuncties

Voor de ontwikkeling van het beleid is geen gebruik gemaakt van de landelijke steunfuncties, hoewel men ze wel kent. Den Haag beschikt over voldoende deskundigheid om het beleid vorm te geven en uit te voeren.

Gewenste ondersteuning

Financiële middelen is het enige waaraan de gemeente Den Haag in de toekomst behoefte heeft.

4.5 Utrecht

Algemeen

In deze gemeente is het sportbeleid wijkgericht opgezet. Er zijn zes sportconsulenten voor de zeven Utrechtse wijken. Deze consulenten zetten activiteiten op in hun wijk, waarbij gebruik wordt gemaakt van de in de wijk gevestigde instellingen (zoals buurthuizen) en accommodaties (sporthallen).

Jeugdparticipatie

De activiteiten worden in samenspraak met de jongeren in de wijk ontwikkeld: de jongeren bepalen dus welke sporten er in de wijk worden aangeboden. Het project is gericht op jongeren in de leeftijd van 12 tot 20 jaar, met extra aandacht voor jongeren die uit de boot dreigen te vallen.

Sociale integratie

Utrecht voert een algemeen 'achterstandsbeleid', dat wil zeggen dat (hoewel het project vooral toegeschreven is naar de allochtone jeugd) iedereen welkom is bij de sportactiviteiten. Een expliciet doel van het project in de wijk is het versterken van de sociale structuur in de wijk. Door allochtone jongeren georganiseerd te laten sporten in de buurt, wordt het gevoel van onveiligheid bij andere buurtbewoners weggenomen.

Contacten met de steunfuncties

De gemeente Utrecht heeft voor de ontwikkeling van haar beleid geen gebruik gemaakt van de landelijke ondersteuningsorganisaties, hoewel men ze wel kent. De ambtenaar van de gemeente is zelf namelijk werkzaam geweest bij de Stichting Spel en Sport. De kwaliteit van deze organisatie is volgens betrokkene wisselend. Met laatstgenoemde organisatie en met Bres heeft de gemeente een aantal bijeenkomsten over sportbuurtwerk georganiseerd. De respondent kwalificeert voorts NOC*NSF als "afstandelijk". Volgens haar werkt deze organisatie vooral voor sportverenigingen.

Gewenste ondersteuning

De gemeente Utrecht heeft geen behoefte aan extra ondersteuning van de steunfuncties. Net als Amsterdam verwacht Utrecht meer bruikbare informatie van de andere grote steden te krijgen.

4.6 Samenvatting

De grote steden zijn goed op de hoogte van het aanbod van de diverse steunfuncties. De kwaliteit van de ondersteuning vindt men over het algemeen matig. Veel beleid wordt dan ook door de gemeenten in eigen beheer ontwikkeld (met uitzondering van de gemeente Rotterdam die veel gebruik maakt van de NKS) of men kijkt naar projecten in het buitenland (zoals in Amsterdam). Het uitwisselen van informatie tussen de steden onderling blijkt een belangrijke informatiebron. Waar gemeenten echter de grootste behoefte aan hebben is geld. In de gemeente Den Haag is de laatste jaren veel beleid op de plank blijven liggen wegens gebrek aan geld. Door de financiële bijdrage van JIB kan dit beleid nu worden uitgevoerd.

Schema 4.1 Overzicht van de vier grote steden

Gemeente	Doelstelling	Jeugdparticipatie	Sociale integratie	Gewenste ondersteuning
Amsterdam	Realiseren van een gestructureerd sportaanbod op hangplekken voor de jeugd	ja	ja	nee
Rotterdam	Sportstimulering	ja	ja	nee
Den Haag	Bevorderen van actieve jeugdstijl bij jongeren	ja	ja	financiële ondersteuning
Utrecht	Implementeren sportjongerenwerk in de wijk	ja	ja	nee

5 De overige gemeenten

5.1 Inleiding

Omdat de Stichting Jeugd in Beweging een streng selectiebeleid heeft gehanteerd, zijn niet alle door de diverse gemeenten ingediende projecten gehonoreerd. Het gaat om de gemeenten Alphen aan den Rijn, Arnhem, Deventer, Haaksbergen, Den Helder, Oss, Schiedam, Stadskanaal, Weert en Zwijndrecht. De Stichting Jeugd in Beweging heeft wel aangeboden deze gemeenten op een andere dan financiële manier te ondersteunen. Het onderhavige onderzoek is mede bedoeld om vast te stellen waaruit die ondersteuning zou kunnen bestaan.

5.2 Den Helder

Algemeen

In 1994 is in de gemeente Den Helder de eerste discussienota over school-sport en bewegingsonderwijs opgesteld. In de nota wordt geconstateerd dat jeugdsport en bewegingsonderwijs niet goed op elkaar aansluiten. Dit is mede het gevolg van het verdwijnen van de vakleerkracht op de basis-school. In de nota wordt gepleit voor de introductie van een bewegings-coördinator, die actief is op het terrein van de begeleiding van het bewegingsonderwijs in het primair onderwijs, de schoolsport en de jeugdsport c.q. sportstimulering. Deze discussienota vormt de basis voor het project 'Jeugdsport-Schoolsport-Bewegingsonderwijs'.

Jeugdparticipatie

Naast voornoemd project heeft een actieve bewonersorganisatie het initiatief genomen om met behulp van het opbouwwerk een jeugdsportproject te lanceren in een achterstandswijk. Bewoners willen door middel van dit project de overlast van jongeren in de wijk terugdringen door jongeren een alternatieve vrijetijdsbesteding te bieden in de vorm van sport. De jongeren worden hierbij ingeschakeld als trainer of begeleider.

Sociale integratie

Het jeugdsportproject dat door de bewonersorganisatie is opgezet richt zich met name op jongeren uit sociaal-zwakkere milieus. Door sportactiviteiten aan te bieden hoopt men deze jongeren meer bij de wijk en buurt te betrekken.

Contacten met steunfuncties

Het project 'Jeugdsport-Schoolsport-Bewegingsonderwijs' van de gemeente Den Helder is zonder hulp van de landelijke ondersteuningsorganisaties ontwikkeld. De landelijke steunfuncties zijn wel bij de gemeente bekend: de ambtenaar sportzaken bezoekt regelmatig congressen en workshops van de Landelijke Contactraad en van de Stichting Jeugd in Beweging. Ook wordt veel samengewerkt met Sportservice Noord-Holland. Dit is een provinciale steunfunctie, die sinds kort is geprivatiseerd. Sportservice Noord-Holland wordt ingeschakeld bij de uitvoering van projecten en zou wellicht in de toekomst gevraagd kunnen worden om een bewegingscoördinator te leveren.

Gewenste ondersteuning

- De ambtenaar van de gemeente Den Helder laat weten vooral behoefte te hebben aan financiële middelen zodat het project 'Jeugdsport-Schoolsport-Bewegingsonderwijs' uitgevoerd kan worden. Als alternatief voor de financiële bijdrage van de Stichting Jeugd in Beweging wordt ook geprobeerd geld uit het fonds sociale vernieuwing in te zetten.
- Volgens de ambtenaar sportzaken is het van groot belang dat de vakleerkracht bewegingsonderwijs terugkeert in het basisonderwijs. De Stichting Jeugd in Beweging zou zich hiervoor sterk moeten maken door te lobbyen bij de landelijke politiek.

5.3 Weert

Algemeen

In de gemeente Weert is gekozen voor de introductie van een sportpas (de easy sportcard) voor jongeren in de leeftijd van 14-18 jaar. Dit naar aanleiding van een door de gemeente uitgevoerd onderzoek, waaruit de verminderde sportdeelname van jongeren was gebleken. Hoofddoelstelling van het project is om jongeren in de leeftijd van 14-18 jaar aan te zetten tot sport door ze op een relatief goedkope manier te laten kennismaken met het aanbod van de Weertse sportverenigingen en (commerciële) sportscholen. Daarnaast wordt getracht sportverenigingen aan te zetten tot het aanbieden van een nieuw sportproduct, namelijk het recreatief sporten. Als subdoelstellingen van het project worden genoemd: het bevorderen van het sporten in de wijk, het bevorderen van een meer rendabele exploitatie van de sporthallen door het aanbieden van sport overdag en sociale integratie.

Jeugdparticipatie

De 'easy sportcard' is in samenwerking met jongeren ontwikkeld. De gemeente Weert kon daarbij gebruik maken van de kennis die is opgedaan als pilot-gemeente in het OLPJ-traject. Door middel van een enquête onder jongeren in het voortgezet onderwijs is eerst in kaart gebracht waaraan jongeren behoefte hebben. Over de resultaten van de enquête is voorts gediscussieerd in een aantal jongerenpanels en is besloten tot het ontwikkelen van een sportpas. Door middel van een prijsvraag is vervolgens aan jongeren gevraagd een naam en een ontwerp te verzinnen voor de sportpas. De voortgang van het project wordt nauwlettend gevolgd door een (jongeren)klankbordgroep.

Sociale integratie

Het project in Weert besteedt zowel aandacht aan de sociale integratie van allochtone jongeren als gehandicapten.

Contacten met steunfuncties

De ambtenaar van de gemeente Weert kent het NIZW en de NIGZ niet. Van de SLO heeft men wel gehoord, maar kent de gemeente verder niet. NOC*NSF, LOSB, BRES, SSS, NKS en IOS zijn bij de gemeente wel bekend. Voorts is in het verleden van de dienstverlening van NOC*NSF regelmatig gebruik gemaakt. Genoemd wordt het project "Sport is gaaf!", een project dat erop gericht is de sportdeelname onder allochtone jongeren te vergroten. Verder worden de advisering en de ondersteuning van de NKS erg gewaardeerd: adviezen zijn waardevol en worden binnen zeer korte tijd gratis verstrekt. Tot slot wordt opgemerkt dat veel wordt samengewerkt met Symbiose, de provinciale sportraad. Over de kwaliteit van deze dienstverlening is de gemeente Weert bijzonder tevreden.

Gewenste ondersteuning

- Omdat er over het algemeen weinig zicht is op de specifieke produkten van de steunfuncties is de ambtenaar van de gemeente Weert wat huiverig om van het aanbod van de steunfuncties gebruik te maken: Aan alle produkten hangt een prijskaartje en vaak moet men maar afwachten of de produkten van voldoende kwaliteit zijn. Ondanks deze "koudwater-vrees" heeft de gemeente Weert besloten om BRES in te schakelen bij een project dat erop gericht is het aantal vrouwen in de besturen van de diverse Weerter sportverenigingen te verhogen.
- De gemeente Weert wil graag de effecten van het project meten door middel van een (statistisch) onderzoek. De gemeente vraagt zich of de Stichting Jeugd in Beweging hiervoor financiële middelen kan vrijmaken.

5.4 Haaksbergen

Algemeen

Het project van de gemeente Haaksbergen bestaat uit twee deelprojecten. Het ene project heeft betrekking op buitenschoolse opvang en is gericht op jongeren in de leeftijd van 13-18 jaar. Dit project biedt jongeren een zinvolle vrijetijdsbesteding aan in de vorm van sport. Naast het sportieve element staat het terugdringen van onveiligheidsgevoelens in de buurt (veroorzaakt door hanggroepjongeren) centraal. Het andere deelproject richt zich op de jeugd van de basisschool. Het is op dit moment nog niet bekend om welke specifieke leeftijdscategorie het gaat. Doel van dit project is het stimuleren van bewegen en het bevorderen van een gezonde levensstijl via sport.

Jeugdparticipatie

In de gemeente Haaksbergen is al enige ervaring opgedaan met het betrekken van jeugd bij beleid. Zo zijn in de gemeente bijvoorbeeld een aantal jongerontmoetingsplaatsen (jop's) door jongeren zelf gebouwd en ingericht. Bij de ontwikkeling van het onderhavige project is de Haaksberger jeugd niet direct betrokken. Wel is de gemeente voornemens om jongeren meer te interesseren voor kader- en bestuursfuncties bij sportverenigingen.

Sociale integratie

De projecten zijn beide gericht op de integratie van allochtone jongeren in met name de wijk "De Zienes".

Contacten met steunfuncties

De ambtenaar van de gemeente Haaksbergen kent van de genoemde steunfuncties alleen NOC*NSF en LC goed. Van NOC*NSF wordt regelmatig schriftelijke informatie ontvangen, terwijl men als gemeente lid is van de LC en als zodanig actief is binnen het LC-district Oost. Van de andere steunfuncties heeft de respondent "wel eens gehoord", maar er is geen sprake van regulier contact.

De gemeente Haaksbergen werkt veel samen met de Sportraad Overijssel, de provinciale sportraad. De Sportraad adviseert de gemeente Haaksbergen over het te voeren sportbeleid en probeert hiervoor ook financieringsstromen voor aan te boren. Daarnaast wordt samengewerkt met Spil, de provinciale welzijnsstichting die zich o.a. richt op randgroepjongeren.

Gewenste ondersteuning

De gemeente Haaksbergen is erg tevreden over de dienstverlening van zowel de sportraad Overijssel als de stichting Spil. Wat betreft advisering over beleid is er geen verdere behoefte aan ondersteuning. De gemeente Haaksbergen is nu vooral op zoek naar financiers voor het project. In dat verband zullen contacten worden gelegd met omliggende gemeenten om te onderzoeken of eventuele samenwerking mogelijk is.

5.5 Stadskanaal

Algemeen

De gemeente Stadskanaal heeft zich bij de Stichting Jeugd in Beweging aangemeld voor een proefproject bewegingsconsulent. In deze gemeente heeft men het voornemen om binnen het lokaal onderwijsbeleid meer aandacht te schenken aan sport en bewegen zowel binnen- als buitenschools. Hoe een en ander uitgewerkt zou moeten worden is nu niet bekend. Stadskanaal hoopte dat de door JIB gesubsidieerde bewegingsconsulent een en ander handen en voeten zou gaan geven. Nu het verzoek van Stadskanaal afgewezen, ligt de beleidsontwikkeling stil.

Jeugdparticipatie

De gemeente Stadskanaal wil ook de jeugd bij het nieuw te ontwikkelen beleid betrekken. De gedachten gaan hierbij in de richting van een vorm van georganiseerd jongerenberaad. Door het uitblijven van subsidie is het tot nu toe bij plannen gebleven.

Sociale integratie

Omdat de gemeente Stadskanaal weinig tot geen allochtone jongeren kent, zal aan dit aspect geen aandacht worden geschonken.

Contacten met steunfuncties

De gemeente Stadskanaal heeft regelmatig contact met de Provinciale Groninger Sportraad. Deze sportraad heeft onlangs een brochure uitgebracht getiteld "De bijdrage van sport aan integraal preventief jeugdbeleid". Door Stadskanaal wordt deze brochure als leidraad gebruikt voor de verdere uitwerking van haar beleid. Met de landelijke steunfuncties heeft de gemeente weinig tot geen contact. Wel ontvangt Stadskanaal regelmatig informatie van NOC*NSF en LC.

Gewenste ondersteuning

De ambtenaren van de gemeente Stadskanaal hebben vooral behoefte aan informatie over hoe ze nu verder moeten met de beleidsontwikkeling. Ze verwachten daartoe ondersteuning van de Stichting Jeugd in Beweging, vooral in de vorm van informatie.

- De gemeente Stadskanaal wil graag van de Stichting Jeugd in Beweging vernemen welke gemeenten momenteel met een bewegingsconsulent werken. Welke werkzaamheden voert deze consulent uit en hoe zijn deze werkzaamheden in het reguliere onderwijs- en sportbeleid.
- De gemeente Stadskanaal wil informatie van gemeenten die nu al werken met jongerenraden of jongerenpanels.

5.6 Zwijndrecht

Algemeen

De gemeente Zwijndrecht heeft bij de Stichting Jeugd in Beweging een aanvraag ingediend voor een bewegingsconsulent. Zwijndrecht wil hiermee de reeds bestaande activiteiten op terrein van het bewegingsonderwijs verder uitbreiden naar de terreinen jeugdbeleid, achterstandsbeleid, sociaal-cultureel beleid en sportbeleid. Het beleid is daarbij gericht op de leeftijdsgroep 4-12 jarigen. Omdat de aanvraag bij de Stichting Jeugd in Beweging niet is gehonoreerd, heeft het project wegens gebrek aan menskracht en middelen geen doorgang gevonden. De gemeente Zwijndrecht is hierover erg teleurgesteld.

Contacten met steunfuncties

De ambtenaar van de gemeente Zwijndrecht kent het aanbod van de diverse steunfuncties niet of nauwelijks. Ze wijst erop dat in Zwijndrecht de nadruk voor de ontwikkeling van het integraal sport- en jeugdbeleid bij de afdeling onderwijs ligt. Waarschijnlijk dat collega's van de afdeling Sport en Recreatie wel op de hoogte zijn van de producten en diensten van de steunfuncties. Zwijndrecht heeft wel regelmatig contact met KVLO en SLO. Beide organisaties zijn om advies gevraagd in verband met het verhogen van het rendement van de vakleerkracht lichamelijke opvoeding in het basisonderwijs. Over de advisering is de ambtenaar tevreden.

In het verleden hebben verschillende welzijnsinstellingen met de Stichting Spel en Sport samengewerkt. Omdat de afdeling onderwijs hierbij niet nauw betrokken is geweest, kan geen oordeel worden gegeven over de kwaliteit. Tot slot wordt opgemerkt dat de congressen en symposia van de LC regelmatig worden bezocht.

Gewenste ondersteuning

Net als de gemeente Nijmegen heeft de gemeente Zwijndrecht behoefte gehad aan informatie bij de ontwikkeling van het project.

- De gemeente Zwijndrecht zou graag informatie willen over gemeenten die nu al werken met een bewegingsconsulent: wat zijn hun ervaringen en wat kunnen andere gemeenten daarvan leren.
- De gemeente Zwijndrecht wilde als onderdeel van haar project een kwaliteitswaarborg ontwikkelen voor het bewegingsonderwijs, dat wil zeggen: hoe kan met het budget zo efficiënt en effectief mogelijk worden gewerkt. De Stichting Jeugd in Beweging zou hierover de gemeente moeten adviseren. De ambtenaar van de gemeente Zwijndrecht is van mening dat veel gemeenten de budgetten niet ten volle benutten.

Tot slot wordt opgemerkt dat de Stichting Jeugd in Beweging meer geld moet stoppen in lopende ontwikkelingen en niet alleen in nieuwe ontwikkelingen. De gemeente Zwijndrecht is al jaren actief op het gebied van sportstimulering en school. Men had deze inspanningen graag beloond gezien.

5.7 Schiedam

Algemeen

Omdat een groot gedeelte van de Schiedamse bevolking behoort tot de sociaal-zwakkere milieus, is er in deze gemeente al geruime tijd een beleid ontwikkeld specifiek gericht op het opheffen van achterstanden. Gelet op het feit dat kinderen uit voornoemde milieus minder sporten dan hun leeftijdgenootjes uit welgestelde milieus heeft de gemeente Schiedam al geruime tijd vakleerkrachten lichamelijke opvoeding in het basisonderwijs aangesteld. Met de financiële bijdrage van de Stichting Jeugd in Beweging wilde de gemeente Schiedam dit bewegingsonderwijs op de basisschool nieuwe impulsen geven. Daarbij zou met name meer aandacht worden besteed aan de hogere groepen in het basisonderwijs door middel van sportkennismakingsdagen. Tevens wilde men een brug slaan naar de andere activiteiten die in het kader van de ontwikkeling van een lokaal preventief jeugdbeleid worden genomen. Veel welzijnsinstellingen in Schiedam bieden namelijk al sportactiviteiten aan als mogelijke vrijetijdsbesteding. Door de bijdrage van de Stichting Jeugd in Beweging wilde men de activiteiten van de verschillende instellingen en de scholen beter op elkaar laten aansluiten.

Jeugdparticipatie

De gemeente Schiedam heeft al in 1992 een jeugdraad ingesteld, die gevraagd en ongevraagd advies geeft over het gemeentelijk beleid. Bij de ontwikkeling van het gemeentelijk jeugdbeleid is de raad actief betrokken geweest. Omdat het project zich richt op leerlingen van het basisonderwijs, worden jongeren niet als trainer of begeleider ingeschakeld.

Sociale integratie

Zoals eerder opgemerkt behoort een groot gedeelte van de Schiedamse bevolking tot de sociaal-zwakkere milieus. Het project is dan ook met name op dit aspect gericht.

Contacten met steunfuncties

De ambtenaar van de gemeente Schiedam kent alle landelijke steunfuncties, maar maakt geen gebruik van de producten en diensten van deze organisaties. De kwaliteit is volgens hem onder de maat: er wordt te weinig rekening gehouden met de lokale situatie, zodat van maatwerk geen sprake is. Overigens werkt de gemeente Schiedam wel veel samen met de Haagse Academie voor Lichamelijke Opvoeding. De HALO levert stagiaires en denkt mee over de vormgeving en de uitvoering van het beleid.

Gewenste ondersteuning

De gemeente Schiedam heeft bij de ontwikkeling van het beleid geen behoefte gehad aan ondersteuning van de landelijke steunfuncties. Ook voor verdere uitvoering zullen deze organisaties niet worden ingeschakeld. Tot slot betreurt betrokkene dat de gemeente geen subsidie van de Stichting Jeugd in Beweging heeft ontvangen. Gelet op de jarenlange inspanningen van de gemeente was enige erkenning volgens hem wel op zijn plaats geweest.

5.8 Oss

Algemeen

De gemeente Oss had bij de Stichting Jeugd in Beweging een aanvraag ingediend voor een 5 + 1-contract. Met behulp van dit contract wilde men drie projecten financieren, te weten:

- schoolsport voor het basisonderwijs (groep 6, 7 en 8);
- schoololympiade voor het voortgezet onderwijs (deelname klassen 1, 2 en 3 van VBO, MAVO, HAVO en VWO);
- sportclinics voor het voortgezet onderwijs (deelname klas 4, 5 en 6 van MAVO, HAVO, VWO en klas 4 VBO en klas 1 MBO);

Met deze drie projecten beoogt de gemeente Oss, naast het realiseren van een integraal en uniek schoolsportpakket, de volgende effecten te bewerkstelligen:

- beïnvloeding van het sportgedrag van de jeugd;
- verbeteren van het bewegingsonderwijs;
- verbeteren van de samenwerking tussen gemeente, onderwijs en georganiseerde sport;
- verhogen van de betrokkenheid van de jeugd bij de realisatie van schoolsportactiviteiten;
- verhogen van de aantrekkingskracht van sportverenigingen bij de doelgroep;
- verhogen van de sociale integratie van met name minderheden en gehandicapten.

Jeugdparticipatie

In de gemeente Oss zijn geen vaste structuren om met de jeugd te praten. Het gemeentebestuur van Oss (drie van de vijf wethouders zijn van de Socialistische Partij) is sterk gericht op communicatie met de bevolking. Op incidentele basis wordt er zelf contact gezocht met de jeugd. Zo zijn bij de ontwikkeling van een sportpark zowel verenigingen als omwonenden en jongeren betrokken. Verder worden er vanuit het wijk- en buurtbeheer vaak gesprekken gevoerd met jongeren op hangplekken. Op deze manier verkrijgt men inzicht in de wensen van de ongeorganiseerde jeugd.

Sociale integratie

Het verhogen van de sociale integratie van minderheden en gehandicapten is als een van de doelstellingen van het project opgenomen.

Contacten met steunfuncties

Voor de ambtenaar van de gemeente Oss zijn LOSB, NIGZ, NIZW onbekende organisaties. De Stichting Spel en Sport is bij de gemeente Oss wel bekend: begin jaren tachtig met de opkomst van de sportieve recreatie heeft men gebruik gemaakt van de dienstverlening van deze organisatie. Over de geleverde kwaliteit is de gemeente Oss tevreden. NOC*NSF heeft in het verleden een onderzoek uitgevoerd. De samenwerking met deze organisatie wordt als goed gekwalificeerd. Van de LC ontvangt men schriftelijk materiaal en vindt kennisoverdracht plaats via artikelen.

Gewenste ondersteuning

- De gemeente Oss heeft vooral behoefte aan financiële ondersteuning. Voor inhoudelijke ondersteuning wil Oss zelf gericht personeel aannemen. De gemeente Oss wil de ontwikkeling en de uitvoering van projecten zoveel mogelijk in eigen beheer doen.
- Tot slot laat de ambtenaar van de gemeente Oss weten verholgen te zijn over de manier waarop de contacten tussen de gemeente en de Stichting Jeugd in Beweging zijn verlopen. Het heeft lang geduurd voordat de gemeente Oss duidelijkheid kreeg over de ingediende subsidie-aanvraag. Er moest veel papierwerk verzet worden en het uiteindelijke resultaat is onbevredigend.

5.9 Arnhem

Algemeen

De gemeente Arnhem had bij de Stichting Jeugd in Beweging een project ingediend dat gericht was op de achterstandswijk Malburgen. Het project was gebaseerd op een idee van het onderwijzend personeel en de buurtwerkers in de wijk. In het kader van vandalisme en criminaliteitspreventie wilden zij een sportstimuleringsplan ontwikkelen voor de basisscholen in de wijk onder de noemer "naschoolse activiteiten". Door de afdeling Sport en Recreatie bij de planontwikkeling te betrekken kreeg het project een integraal karakter. Voor het project kon de gemeente subsidie krijgen in het kader van het Grote Stedenbeleid. Omdat ook subsidie werd verwacht van de Stichting Jeugd in Beweging, heeft de gemeente de aanvraag om GSB-subsidie achterwege gelaten. Toen de subsidie van de Stichting Jeugd in Beweging niet doorging, kon het project wegens gebrek aan geld niet worden uitgevoerd.

Jeugdparticipatie

Jeugdparticipatie vindt uitgebreid plaats op het gebied van spelen. Binnen de gemeente is men bezig met de ontwikkeling van een breed opgezet jeugdparticipatiebeleid. Daarbij zal ook aandacht worden besteed aan sport.

Sociale integratie

Het project van de gemeente Arnhem was expliciet gericht op de achterstandswijk Malburgen. Door beïnvloeding van het vrijetijdsgedrag van de jongeren in deze wijk wilde men (verdere) desintegratie van de jeugd voorkomen.

Contacten met steunfuncties

De gemeente Arnhem onderhoudt weinig contacten met de landelijke steunfuncties, hoewel men ze wel kent. Alleen met BRES en de Stichting Spel en Sport wordt af en toe samengewerkt. De Stichting Spel en Sport heeft voor de gemeente cursussen voor banenpoolers ontwikkeld. Door extra scholing konden deze banenpoolers ingezet worden voor sportactiviteiten. Ook met BRES heeft de gemeente Arnhem op die manier samengewerkt. Met de Gelderse Sport Federatie onderhoudt de gemeente regelmatig contact. Over deze organisatie is men zeer tevreden, omdat deze in tegenstelling tot de landelijke ondersteuningsorganisaties goed inzicht heeft in de lokale situatie. Bovendien heeft de Gelderse Sport Federatie veel kennis over omliggende gemeenten. De sportfederatie wordt vooral als een soort denktank gezien.

Gewenste ondersteuning

- De gemeente Arnhem heeft geen behoefte aan ondersteuning van de Stichting Jeugd in Beweging of van de landelijke ondersteuningsorganisaties. Kennis en capaciteit is volop aanwezig binnen de gemeente, alleen het geld ontbreekt.
- De ambtenaar van de gemeente Arnhem is van mening dat vooral kleine gemeenten behoefte hebben aan ondersteuning. Vaak staat hier het sportbeleid nog in de kinderschoenen, zodat extra kennis goed van pas kan komen. De Stichting Jeugd in Beweging zou dergelijke gemeenten moeten ondersteunen door middel van het uitwisselen van informatie en ervaring. Voorts wordt opgemerkt dat de Stichting Jeugd in Beweging de idee van de bewegingsconsulent verder moet uitwerken.
- De Stichting Jeugd in Beweging zou ook op politiek niveau meer moeten lobbyen, bijvoorbeeld voor terugkeer van de vakleerkracht lichamelijke opvoeding in het basisonderwijs.
- Tot slot wordt medegedeeld dat de Stichting Jeugd in Beweging volgens de gemeente Arnhem erg traag werkt. Daarnaast zijn beloften niet nagekomen, hetgeen ten eerste wordt betreurd.

5.10 Deventer

Algemeen

De gemeente Deventer had bij de Stichting Jeugd in Beweging een aanvraag ingediend voor een bewegingsconsulent. Deze aanvraag is niet gehonoreerd. De bewegingsconsulent zou worden ingezet bij de uitvoering van het sport- en stimuleringsbeleid gericht op de jeugd in de leeftijd van 4-16 jaar en diende de relatie tussen sport en onderwijs nader uit te werken. Beide activiteiten vormden een onderdeel van het lokaal preventief jeugdbeleid. Meer concreet diende de bewegingsconsulent zorg te dragen voor:

- de organisatie van naschoolse sport- en bewegingsactiviteiten in samenwerking met lokale sportaanbieders;
- de ondersteuning van groepsleerkrachten bij het voorbereiden en samenstellen van lessen bewegingsonderwijs;
- de organisatie van sport- en bewegingsactiviteiten voor kinderen met een achterstand in hun motorische ontwikkeling;
- de ondersteuning en coaching van buurtsportwerkers;
- de ondersteuning en bijscholing van sportleiders.

Omdat de projectaanvraag niet is gehonoreerd, is de uitvoering van het project gefrustreerd. Binnen de gemeente wordt nu gezocht naar mogelijke andere financieringsmogelijkheden.

Jeugdparticipatie

De nadruk van het project ligt op het stimuleren van bewegen en sport bij jongeren. Hoewel de gemeente Deventer jongeren meer wil betrekken bij de uitvoering van projecten, is dit aspect nog niet nader uitgewerkt.

Sociale integratie

In Deventer bestaat een lange traditie wat betreft bewoners betrekken bij de wijk. In het project wordt zijdelings aan dit aspect aandacht besteed, in die zin dat sport wordt ingezet om jongeren meer te betrekken bij de buurt of de wijk.

Contacten met steunfuncties

De gemeente Deventer onderhoudt weinig tot geen contacten met landelijke steunfuncties, hoewel men ze wel kent. Regelmatig krijgt men informatie-materiaal toegezonden van NOC*NSF en de Landelijke Contactraad. Er wordt geen actief contact gezocht met de steunfuncties. De samenwerking met en het intensiveren van het contact met lokale instellingen acht men belangrijker.

Gewenste ondersteuning

De gemeente Deventer heeft vooral behoefte aan geld, zodat met de uitvoering van het project alsnog een begin kan worden gemaakt.

5.11 Alphen aan den Rijn

Algemeen

De gemeente Alphen aan den Rijn had bij de Stichting Jeugd in Beweging een aanvraag ingediend voor een bewegingsconsulent. Deze aanvraag is niet gehonoreerd. De gemeente Alphen aan den Rijn heeft daarop zelf zorg gedragen voor de financiering van een bewegingsconsulent. Deze consulent heeft de volgende taken gekregen.

- Verbeteren van het bewegingsonderwijs op de basisscholen: het geven van adviezen aan leerkrachten betreffende de lessen lichamelijk opvoeding, het geven van voorbeeldlessen, het organiseren van bijscholingen en het verzorgen van lessen voor kinderen met een motorische achterstand.
- Ondersteunen van sportverenigingen bij het ontwikkelen van een jeugdparticipatiebeleid voor jongeren in de leeftijd van 15-18 jaar.
- Het aantrekkelijk maken van zwembad "De Hoorn" voor jongeren in de leeftijdscategorie 12-18 jaar.

Omdat de gemeente Alphen aan den Rijn erg tevreden is over de werkzaamheden van de bewegingsconsulent zijn hiervoor in de begroting extra middelen uitgetrokken.

Jeugdparticipatie

De gemeente Alphen aan den Rijn wil jongeren meer betrekken bij zaken die voor hun van belang zijn. Daartoe wordt jaarlijks het project "Wegwijs op het gemeentehuis" georganiseerd. In overleg met jongerenorganisaties wordt voorts een jongereninformatiepunt opgezet. Voorts wordt bij de gemeente een ambtenaar voor het jongerenbeleid aangesteld. Deze ambtenaar zal het jeugdparticipatiebeleid verder uitbouwen, met name op het gebied van sport.

Sociale integratie

De gemeente Alphen aan den Rijn wil met het project voorkomen dat jongeren hanggedrag gaan vertonen. Sport vormt daarvoor een goed instrument. Door jongeren te laten sporten in de wijk, kunnen gevoelens van onveiligheid bij andere bewoners (veroorzaakt door hanggedrag) worden voorkomen.

Contacten met steunfuncties

NIZW, NIGZ en IOS zijn onbekende organisaties voor de ambtenaar van de gemeente Alphen aan den Rijn. De overige steunfuncties kent men wel, maar men maakt geen gebruik van de produkten of dienstverlening. De Stichting Spel en Sport heeft vijftien jaar geleden geholpen met het opzetten van een sport-o-theek. In hoeverre men tevreden was over de dienstverlening is onbekend.

Gewenste ondersteuning

De ondersteuningsbehoefte van de gemeente Alphen aan de Rijn bestaat voornamelijk uit het uitwisselen van ideeën en informatie.

- Alphen aan den Rijn zou graag een keer met diverse steunfuncties om de tafel teneinde kennis en expertise uit te wisselen. Op die manier hoeft het wiel niet opnieuw te worden uitgevonden.
- Alphen aan den Rijn vindt dat de steunfuncties gemeenten meer inzicht moeten bieden in waar benodigde informatie te vinden is.

5.12 Samenvatting

De Stichting Jeugd in Beweging wil gemeenten niet alleen financieel maar ook op andere manieren ondersteunen. Om deze ondersteuningsbehoefte in kaart te brengen zijn bovenstaande gemeenten gevraagd aan te geven waaraan zij behoefte hebben. Niet alle gemeenten bleken echter gecharmeerd van dit aanbod: veelal zijn ze teleurgesteld over het feit dat hun specifieke project alsnog is afgewezen. Een betrokkene laat weten dat er door een vertegenwoordiger van de stichting dusdanige verwachtingen over medewerking aan het project waren gewekt dat de afwijzing als een volkomen onverwachte en onaangename verrassing uit de lucht kwam vallen. Ook voor andere gemeenten was de afwijzing van het project vaak een bittere pil. In veel gevallen had men al veel geïnvesteerd in de voorbereiding van het project en wachtte men alleen nog op een financiële bijdrage van de Stichting Jeugd in Beweging om het project daadwerkelijk te gaan uitvoeren. Door het uitblijven van financiële steun worden veel projecten gefrustreerd in de uitvoering (Deventer, Den Helder, Haaksbergen) of kunnen eenvoudigweg niet meer worden uitgevoerd (Arnhem, Zwijndrecht).

Naast financiële middelen bestaat er vooral veel behoefte aan informatie, met name over het werken met een bewegingsconsulent (Zwijndrecht, Stadskanaal en Goes) en het opzetten van een jeugdparticipatiebeleid (Stadskanaal). Het verspreiden van informatie over "good practices" door de Stichting Jeugd in Beweging zou aan deze behoefte tegemoet kunnen komen. Andere gemeenten noemen het opzetten van een databank waarin informatie te vinden is over het aanbod van de steunfuncties (Alphen aan den Rijn en Weert), integraal beleid, jeugdparticipatie en het ontwikkelen van een kwaliteitswaarborg voor het bewegingsonderwijs. Tot slot wordt door een aantal gemeenten opgemerkt dat de Stichting Jeugd in Beweging meer zou moeten lobbyen voor de terugkeer van de vakleerkracht lichamelijke opvoeding in het basisonderwijs (Arnhem en Den Helder).

Schema 5.1 Overzicht van overige gemeenten

Gemeente	Projectdoelstelling	Jeugd participatie	Sociale integratie	Gewenste ondersteuning
Den Helder	Stimuleren jeugdsport en verbeteren kwaliteit bewegingsonderwijs	ja	ja	<ul style="list-style-type: none"> • Behoefte aan financiële steun
Weert	Jongeren stimuleren te sporten	ja	ja	<ul style="list-style-type: none"> • Behoefte aan informatie over steunfuncties
Haaksbergen	Stimuleren van bewegen/sporten	ja	ja	<ul style="list-style-type: none"> • Behoefte aan financiële ondersteuning
Stadskanaal	Stimuleren van bewegen/sporten zowel binnen als buiten school	wordt gewenst	niet aan de orde	<ul style="list-style-type: none"> • Behoefte aan informatie over bewegingsconsulent • Behoefte aan informatie over jeugdparticipatie
Zwijndrecht	Project is niet doorgegaan			<ul style="list-style-type: none"> • Behoefte aan informatie over bewegingsconsulent • Behoefte aan informatie voor ontwikkelen van kwaliteitswaarborg
Schiedam	Bewegingsonderwijs nieuwe impulsen geven	ja	ja	<ul style="list-style-type: none"> • Behoefte aan financiële ondersteuning
Oss	Diverse, te weten: <ul style="list-style-type: none"> • Beïnvloeding sportgedrag jeugd • Verbeteren bewegingsonderwijs • Verbeteren van samenwerking tussen gemeente, onderwijs en sport • Verhogen aantrekkingskracht sportverenigingen • Verhogen sociale integratie 	ja	ja	<ul style="list-style-type: none"> • Behoefte aan financiële ondersteuning
Arnhem	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkelen van naschoolse sporten bewegingsactiviteiten 	ja	ja	<ul style="list-style-type: none"> • Behoefte aan financiële ondersteuning
Deventer	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkelen van naschoolse sporten bewegingsactiviteiten 	ja	ja	<ul style="list-style-type: none"> • Behoefte aan financiële ondersteuning
Alphen aan den Rijn	<ul style="list-style-type: none"> • Verbeteren bewegingsonderwijs op de basisscholen • Ondersteunen van sportverenigingen bij ontwikkelen jeugdparticipatiebeleid 	ja	ja	<ul style="list-style-type: none"> • Behoefte aan kennisuitwisseling met steunfuncties • Behoefte aan informatiepunt

6 Conclusies en advies

6.1 Verantwoording

In opdracht van de landelijke stichting Jeugd in Beweging heeft bureau Van Dijk, Van Soomeren en Partners (DSP) een onderzoek uitgevoerd naar de mate waarin het aanbod van landelijke steunfuncties op het gebied van jeugd, sport en bewegen aansluit bij de lokale ondersteuningsvraag rond projecten op het terrein van jeugdsportstimulering. Het onderhavige rapport *'Partners in jeugdsportontwikkeling'* vormt de schriftelijke neerslag van deze vraag/aanbod-analyse.

De uitvoering van het onderzoek heeft als volgt plaatsgevonden:

- deskanalyse van schriftelijke stukken over het landelijke JiB-beleid en de lokale projectaanvragen van 20 gemeenten;
- voorbereiding en uitvoering van interviews met 11 landelijke steunfuncties op het terrein van jeugd, sport en beweging;
- voorbereiding en uitvoering van interviews met 20 gemeenten die een al dan niet gehonoreerde projectaanvraag bij JiB hebben ingediend;
- opstellen van concept-rapportage en bespreking met vertegenwoordigers van JiB;
- presentatie van conclusies en advies tijdens een werkbijeenkomst van JiB met de landelijke steunfuncties (gepland op 29 oktober 1998).

De interviews hebben voor het grootste deel plaatsgevonden in de maanden juli en augustus 1998.

6.2 Conclusies

De belangrijkste conclusies uit dit onderzoek worden gepresenteerd aan de hand van de drie vooraf opgestelde vragen (zie 1.2):

1 Wat is de concrete vraag op lokaal niveau naar projectondersteuning door de landelijke steunfuncties?

De indruk die uit de interviews met gemeentelijke vertegenwoordigers naar voren komt is dat er geen urgente ondersteuningsvragen bestaan. De vier grote steden zijn van mening dat er binnen de gemeentelijke diensten en instellingen voldoende kennis en ervaring voorhanden is en dat zij wellicht meer van elkaar (en eventueel van buitenlandse voorbeelden) kunnen leren. De meeste steunfuncties op sportgebied zijn bij de vier grote gemeenten bekend, maar de kwaliteit van het aanbod beoordeelt men als matig. De ervaringen in Rotterdam met de NKS vormen hier een positieve uitzondering op.

De zes 5 + 1-gemeenten geven aan met name behoefte te hebben aan een algemene vraagbaak, aan informatie uit andere gemeenten met een bewegingsconsulent, aan een meetinstrument om effecten vast te stellen, aan publicitaire ondersteuning en aan een cursus over jeugdparticipatie (voor jongeren en verenigingen). Meer gedetailleerde informatie is te vinden in schema 3.1. Geen enkele van de 5 + 1-gemeenten heeft bij de projectopzet gebruik gemaakt van de diensten van een landelijke steunfunctie. Men verwacht ook niet dat dit bij de verdere uitvoering van het project het geval zal zijn.

Bij de gemeenten die uiteindelijk geen subsidie via JiB hebben gekregen, bestaat de nodige onvrede over de gang van zaken rond de behandeling van de projectaanvragen. Men heeft soms heel veel informatie moeten aanleveren, er zijn verwachtingen gewekt en de uiteindelijke beslissing heeft lang op zich laten wachten. Het wekt geen verwondering dat bij vrijwel al deze gemeenten de behoefte aan financiële ondersteuning bovenaan het lijstje prijkt. Naast financiële middelen bestaat er vooral veel behoefte aan informatie, met name over het werken met een bewegingsconsulent (Zwijndrecht, Stadskanaal en Goes) en het opzetten van een jeugdparticipatiebeleid (Stadskanaal). Het verspreiden van informatie over "good practices" door de Stichting Jeugd in Beweging zou aan deze behoefte tegemoet kunnen komen. Andere gemeenten noemen het opzetten van een databank waarin informatie te vinden is over het aanbod van de steunfuncties (Alphen aan den Rijn en Weert), integraal beleid, jeugdparticipatie en het ontwikkelen van een kwaliteitswaarborg voor het bewegingsonderwijs. Tot slot wordt door een aantal gemeenten opgemerkt dat de Stichting Jeugd in Beweging meer zou moeten lobbyen voor de terugkeer van de vakleerkracht lichamelijke opvoeding in het basisonderwijs (Arnhem en Den Helder). De meeste landelijke sportorganisaties zijn wel bekend bij deze gemeenten. Samenwerking vindt vooral plaats met de betreffende provinciale sportraden.

2 In welke mate en op welke wijze kunnen de landelijke steunfuncties met hun aanbod voorzien in daarop toegespitste adequate ondersteuning?

Uitgaande van de manifeste vragen die bij gemeenten leven rond de opzet en uitvoering van projecten in het kader van Jeugd in Beweging, lijkt er geen grote markt te bestaan voor het huidige aanbod van de landelijke steunfuncties. Opvallend is dat veel gemeenten aangeven hierover wel contact te hebben met de provinciale sportraden. De meeste landelijke sportorganisaties zijn wel bekend bij de gemeenten, maar men is slechts globaal op de hoogte van hun producten en dienstverlening. Concrete ervaringen met samenwerking stammen soms van vele jaren terug en zijn vaak gebaseerd op persoonlijke contacten. Verder wordt hier en daar het signaal afgegeven dat de landelijke organisaties op gemeentelijk niveau te weinig maatwerk kunnen leveren. Ook uit de interviews met de steunfuncties komt het beeld naar voren dat bij de produktontwikkeling tot nog toe vooral naar de wensen/eisen van de landelijke subsidiënten is gekeken. Hierdoor zijn veel vergelijkbare producten ontwikkeld, die soms onvoldoende aansluiten bij de lokale vraag. Voor gemeenten is hierdoor niet altijd duidelijk waar ze met hun concrete vragen terecht kunnen.

3 Langs welke weg (financieel en organisatorisch) kan ondersteuning worden geboden, overeenkomstig de randvoorwaarden van het landelijke JiB-beleid?

Een aantal lokale ondersteuningsvragen rond informatie-uitwisseling, publiciteit en evaluatie/monitoring kunnen vrij eenvoudig door de stichting Jeugd in Beweging worden opgepakt. Het verdient aanbeveling om zo snel mogelijk met diverse vormen van informatie-uitwisseling tussen gemeenten te starten: enerzijds sluit dit aan op een concrete lokale kennisbehoefte, anderzijds biedt dit mogelijkheden om de vinger aan de pols te houden en de behoefte aan nieuwe ondersteuningsproducten te inventariseren. Wat betreft ondersteuning op het gebied van jeugdparticipatie en sociale integratie wordt opgemerkt dat uit de

interviews naar voren komt dat er vanuit het lokale beleid wel belangstelling voor bestaat, maar dat gemeenten onvoldoende kennis en ervaring paraat hebben om daar concreet en gericht invulling aan te geven. De Stichting Jeugd in Beweging zou hiertoe samen met de steunfuncties een voorzet kunnen geven. Zo kan bijvoorbeeld gedacht worden aan het aanbieden cursussen of trainingen rond jeugdparticipatie voor professionals én jongeren zelf. Daarnaast kan bij de implementatie van de lokale projecten begeleiding gegeven worden door deskundigen op dit terrein. Hierbij moet uiteraard niet alleen naar de vooroplopende gemeenten worden gekeken, maar ook naar de ondersteuningsbehoefte van toekomstige trendvolgers. Er zal door de stichting Jeugd in Beweging tijdig aandacht moeten worden besteed aan de verdere verspreiding van kennis naar andere gemeenten.

Een speciaal punt van aandacht vormt de wijze waarop de landelijke steunfuncties contact leggen en onderhouden met de experimentgemeenten. Het is niet wenselijk dat alle steunfuncties nu ineens gaan aankloppen bij deze gemeenten om hun diensten aan te bieden. Er zijn verschillende andere manieren om vraag en aanbod dichter bij elkaar te brengen. In het advies worden hiervoor enkele aanbevelingen gedaan.

6.3 Advies

Op basis van de resultaten van de vraag/aanbod-analyse rond Jeugd in Beweging zijn zeven strategische adviezen geformuleerd, die kunnen leiden tot een betere aansluiting van de lokale ondersteuningsbehoeften op landelijke producten/diensten op dit terrein. De adviezen zijn mede gebaseerd op de missie, doelstellingen en werkwijze van Jeugd in Beweging. Bovendien zijn enkele adviezen aangepast aan de hand de discussie die plaatsvond tijdens de werkbijeenkomst met de steunfuncties op 29 oktober 1998. Hoewel het niet in alle gevallen even duidelijk was of de steunfuncties zich in voldoende mate konden verenigen met de strekking ervan, hebben wij toch gemeend ze op te nemen in dit hoofdstuk. Jeugd in Beweging behoudt immers de vrijheid er al of niet haar voordeel mee te doen. Het draagvlak voor de adviezen onder de betrokken landelijke organisaties blijkt sterk afhankelijk van de ontwikkeling van het landelijke expertisecentrum, in de wandelgangen ook wel 'LOSB-nieuwe stijl' genoemd. Deze adviezen voor Jeugd in Beweging dienen tevens in dat licht, van samenwerking, bundeling en afstemming gezien te worden. In die zin vervult Jeugd in Beweging in feite ook een soort functie 'pilot-experiment', vooruitlopend op verdergaande integratie.

Over de adviezen 1, 3, 4 en 5 bestond een vrij grote mate van consensus tussen de betrokken partijen. De andere adviezen vragen om heroverweging, en zo nodig uitwerking of bijstelling. Zoals genoemd hangt verel af van de ontwikkeling van het expertisecentrum vanaf 1 januari 1999. Een algemene aanbeveling is dan ook dat Jeugd in Beweging een sterk samenwerkingsverband moet aangaan met deze organisatie. Een andere, meer algemene aanbeveling heeft betrekking op de ondervraagde gemeenten, en waarschijnlijk ook op gemeenten in het algemeen. Uit deze analyse is gebleken dat sportbeleidsambtenaren een vrij autonome, maar ook geïsoleerde positie innemen. Aan de andere kant is geconstateerd dat er op lokaal niveau grote winst gehaald kan worden uit samenwerking met andere beleidssectoren en samenwerking tussen instellingen in de praktijk van de uitvoering. Dit betekent dat gemeenten een proces op gang kunnen brengen waarbij sportclubs, scholen en vooral welzijns- en gezondheidsinstellingen kunnen inspelen op elkaars ontwikkelingen. Daar heeft iedereen baat bij!

Advies 1 **Verspreid actief kennis over ervaringen, resultaten en good practices onder gemeenten (zowel sportsector als onderwijs/welzijnsector) via nieuwsbrief, video, internet en discussiebijeenkomsten.**

Diverse gemeenten geven aan niet zozeer behoefte te hebben aan ondersteuning door de landelijke steunfuncties, maar wel belangstelling te hebben voor de (tussentijdse) resultaten en succes/faalfactoren in andere JiB-gemeenten. Het is zinvol dat men schriftelijk op de hoogte wordt gehouden van de voortgang en dat er via werk- en discussiebijeenkomsten van elkaar geleerd kan worden. Om de continuïteit van dit soort bijeenkomsten te waarborgen, verdient het aanbeveling om voor het komende jaar alvast een aantal van dit soort 'ronde-tafel-bijeenkomsten' te plannen, bij voorkeur op lokatie. Daar kan ook de voortgang van projecten worden besproken. In het kader van integraal lokaal sportbeleid is het nuttig om hierbij niet alleen de sportsector, maar bijvoorbeeld ook de onderwijs- en de welzijnssector te betrekken. In een aantal grotere gemeenten moet de kans benut worden om de relatie met het Grote-stedenbeleid te leggen. Vergelijkbaar met de OLPJ-aanpak kan ook gestimuleerd worden dat gemeenten bij elkaar over de schouder meekijken (het principe van forumgemeenten).

Advies 2 **Geef gemeenten een aantal 'gesubsidieerde' adviesdagen, die ze bij landelijke of regionale steunfuncties kunnen afnemen om de inhoud/organisatie van hun project te versterken.**

Uit de marktverkenning komt naar voren dat ondersteuningsvraag en -aanbod niet naadloos op elkaar aansluiten. Gemeenten geven aan met sommige landelijke steunfuncties wel eens samen te werken, maar de indruk bestaat niet dat er in het kader van JiB vanzelf veel samenwerking tot stand komt. Dit betekent naar onze mening niet dat landelijke steunfuncties niets te bieden hebben aan gemeenten, maar dat de (gevoelsmatige) afstand veelal te groot is. Zelfs als sommige steunfuncties gratis hun diensten aanbieden blijkt dit gemeenten nog niet over de streep te trekken. Vanuit deze beide constatering (wel nuttig, niet vanzelfsprekend) adviseren wij om niet het landelijke aanbod te financieren, maar de lokale vraag te faciliteren. Gemeenten kunnen bij de landelijke of regionale steunfuncties een vastgesteld aantal adviesdagen inkopen, waarvan ze de kosten voor een deel vergoed kunnen krijgen. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan een 1/3-1/3-1/3-regeling, waarbij de gemeente, JiB en de betreffende steunfunctie elk een gelijk deel van de kosten voor hun rekening nemen.

Advies 3 **Creëer meer duidelijkheid over het landelijke ondersteuningsaanbod en faciliteer een landelijke helpdesk 'jeugdsport' (bij JiB of LOSB/expertisecentrum). Sluit zo mogelijk ook al aan op regionale steunfuncties, die in het kader van het SPIN-project worden opgezet.**

Uit een vergelijking van producten en diensten van de landelijke organisaties blijkt er nogal wat overlap te zitten in het aanbod. Deze 'voor elk wat wils'-situatie komt de efficiency en de overzichtelijkheid voor de klant (in dit geval de gemeente) niet ten goede. Vooruitlopend op de vorming van het landelijk expertisecentrum en de decentrale steunfuncties, moet overwogen worden om alvast een soort loket of helpdesk 'jeugdsportontwikkeling' in te stellen met een informatie- en doorverwijfsfunctie. In een aantal gemeenten is al samenwerking tot stand gekomen met de opleidingsinstituten (ALO/CIOS). Voor de beklijving van het gedachtengoed en de opgebouwde praktijkervaring van JiB in de toekomst, is het raadzaam om hier ook in de reguliere vakopleidingen en sporttechnische cursussen meer aandacht aan

te besteden.

Aan de andere kant is er ook onbekendheid van de ene organisatie bij de andere. In de sportwereld zijn NIGZ en NIZW nauwelijks aangewezen partners, terwijl er legio kansen voor samenwerking zijn. Op lokaal niveau kan samenwerking tussen sportorganisaties, gemeenten, gezondheidsdiensten, scholen en zorg- en welzijnsinstellingen zijn vruchten afwerpen. Kansen hiervoor zijn de buitenschoolse opvang, tieneropvang en sport en spel in de openbare ruimte en op straat. Landelijk gespecialiseerde organisaties, zoals de hier ondervraagde, kunnen daar aanzetten voor geven. Gemeenten kunnen er op lokaal niveau aan bijdragen om schotten tussen beleidssectoren te doorbreken. Langs die weg kan de sportsector beter inspelen op kansen die zich binnen andere sectoren voordoen.

Jeugd in Beweging kan een rol spelen bij het bevorderen van praktische werkafspraken tussen enerzijds gemeenten en landelijke organisaties (daar waar het om JIB-projecten gaat), en anderzijds tussen de landelijke steunfuncties onderling. Daar kunnen vervolgens strategische allianties tussen deze organisaties uit voort komen. Die kunnen hun beslag krijgen in de partnerships die Jeugd in Beweging voorstaat. In die zin kan JIB ook anticiperen op de (verdere) ontwikkeling van het landelijke expertisecentrum ('LOSB-nieuwe stijl').

Voor wat betreft de ondersteuning bij de uitvoering op lokaal niveau, kan worden aangesloten op de tendens tot de vorming van regionale diensten in het kader van SPIN. Implementatietrajecten kunnen op dat schaalniveau hun beslag krijgen.

Advies 4 Vergroot de kennisvoorraad en het instrumentarium van de landelijke sportorganisaties rond de centrale thema's jeugdparticipatie en sociale integratie of zorg voor een strategische alliantie tussen het LOSB/expertisecentrum en bijvoorbeeld NIZW of LCO.

De sportwereld wordt nogal eens aangehaald als een schoolvoorbeeld voor jeugdparticipatie en sociale integratie. Dit ligt voor een deel in het laagdrempelige karakter van de sport besloten. Tegelijkertijd kan echter geconstateerd worden dat er zowel op lokaal als landelijk niveau nog onvoldoende gebruik gemaakt wordt van relevante kennis/ervaring in andere sectoren. Op landelijk niveau zal een dergelijke kennisvermeerdering vorm kunnen krijgen door strategische samenwerking tussen steunfuncties binnen en buiten de sport. Op basis van de opgebouwde expertise binnen de projectgroep Ontwikkeling Lokaal Preventief Jeugdbeleid (OLPJ) zou bijvoorbeeld een toolkit 'Jeugdparticipatie in de Sport' ontwikkeld kunnen worden. Daarbij moet voorkomen worden dat er aan alle gemeenten hetzelfde standaardpakket wordt aangeboden, maar dat ze op basis van algemene inzichten en methodieken hun 'eigen' produkt kunnen samenstellen. Ook kan gebruik gemaakt worden van het ontwikkelde OLPJ-cursusaanbod voor volwassenen én jongeren zelf.

Advies 5 Zorg dat de informatie uit het monitoronderzoek ook op lokaal niveau tijdig beschikbaar is om het project zo nodig bij te sturen.

Uit het onderzoek blijkt dat diverse gemeenten behoefte hebben aan ondersteuning bij de evaluatie/monitoring van hun project. Enerzijds kan een dergelijk onderzoek reflexie bieden op de aanpak, anderzijds worden hierdoor ook resultaten en leerervaringen vastgelegd. Met name de (tussentijdse) toepassing van de onderzoeksresultaten op lokaal niveau stelt extra eisen aan de wijze waarop een dergelijk onderzoek wordt opzet en aan de

rapportagewijze. Zorg ervoor dat ook lokale thema's en vragen in het onderzoek kunnen worden meegenomen. Via een visitatiemethode, zoals bij het Grote-stedenbeleid wordt gehanteerd, kan dit soort informatie adequaat teruggekoppeld worden naar lokaal niveau. Een visitatiecommissie van voldoende bestuurlijk en wetenschappelijk gewicht kan tevens het politieke draagvlak binnen gemeenten versterken.

Een andere mogelijkheid tot bijsturing is door visitatie en 'flying teams' van jongeren. Stichting Alexander heeft ervaring in het organiseren van dit soort beoordelingen door jongeren.

Advies 6 Realiseer een aantal landelijke publieksacties rond jeugdsportontwikkeling en zorg dat men hierbij op lokaal niveau kan aansluiten door de (tijdige) beschikbaarheid van promotiemateriaal etc.

Een ander punt wat uit het onderzoek naar voren komt is de behoefte aan (ondersteuning bij de) publiciteit rond jeugdsport. Zo kunnen er op televisie publieksacties worden georganiseerd, nationale jeugdsportprijzen worden ingesteld en landelijke promotiematerialen worden ontwikkeld. Om op lokaal niveau goed te kunnen profiteren van landelijke publiciteit is het echter noodzakelijk dat hierover een goede afstemming plaatsvindt (timing, logo's etc). Juist door informatie te verschaffen via verschillende communicatiekanalen kunnen jongeren effectief bereikt worden.

Advies 7 Beïnvloed het politieke klimaat zodanig dat vooral ook op lokaal niveau extra middelen en aandacht ontstaat voor jeugdsportstimulering.

De meeste gemeenten vragen vooral om meer geld om projecten uit te voeren of uit te breiden. In de praktijk is er de laatste 10 à 15 jaar behoorlijk gesneden in de sportstimuleringsbudgetten, zodat er veel 'leuke' plannen in de kast zijn beland. Het is echter maar de vraag of gemeenten voor extra geld naar de landelijke politiek moeten kijken, of dat de beïnvloeding van de lokale politiek meer kansen biedt (met name als het gaat om structurele financiering). Wellicht dat via JiB ondersteuning kan worden geboden bij het op gang brengen van de lokale lobby voor meer geld en aandacht voor sport, in het bijzonder voor de jeugd. Een dergelijke lobby is met name ook belangrijk voor de nazorg van het project, teneinde een structurele verankering van het project tot stand te brengen.

Bijlage 1 Overzicht van landelijke gesprekspartners

Stichting Jeugd in Beweging (JIB)
mevrouw C.H. Kolner
J.L. Vollers
E.P. Lagendijk

Interprovinciale Organisatie Sport (IOS)
Th. van de Rijt

Koninklijke Vereniging Lichamelijke Opvoeding (KVLO)
O. Loopstra

Landelijke Contactraad (LC)
P. Coppes

Landelijke Dienst Beweging Recreatie en Spel (BRES)
F. Neefs

Landelijke Organisatie voor Sport- en Bewegingsstimulering (LOSB)
W. van Montfort

Nationaal Instituut Gezondheidsbevordering en Ziektepreventie (NIGZ)
G. Buijs

Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn (NIZW)
J. de Wild

Nederlandse Katholieke Sportfederatie (NKS)
R. Geertsen

NOC*NSF
J.M.H. Lucassen

Stichting Leerplan Ontwikkeling (SLO)
K. Faber

Stichting Sport en Spel (SSS)
T. Rijkenberg
D. Pouw

Bijlage 2 Overzicht van lokale gesprekspartners

Alphen aan den Rijn	-	P. Vriesekoop
Amersfoort	-	J. Machiels A. Innemee
Amsterdam	-	J.A. van Meurs
Arnhem	-	J. Hilhorst
Delft	-	mevrouw Skinner J. van den Berg
Deventer	-	J. Pelleboer
Gouda	-	mevrouw H. Bakhuis
Goes	-	mevrouw C.M.C. Hoeksema
Den Haag	-	E. de Vroome
Haaksbergen	-	L.H.J. van Rijn
Den Helder	-	J. Laagland
Hellevoetsluis	-	J. Sas D. Hartman
Nijmegen	-	mevrouw J. Poels
Oss	-	G. van Tiem
Rotterdam	-	G.C. Reusink
Schiedam	-	T. van Giezen
Stadskanaal	-	J. van Ewijk
Utrecht	-	mevrouw J. van Lonkhuizen
Weert	-	mevrouw L. Sickman
Zwijndrecht	-	mevrouw T. Steenbergen